

Фракция йиғилиши

Жорий йилнинг 3 май куни Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги “Адолат” СДП фракциясининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда депутатлар мамлакатимизда олиб борилаётган кенг қамровли ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ислохотларнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашга қаратилган қонун лойиҳаларини кўриб чиқишди.

Йиғилишда дастлаб “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги қонун лойиҳаси иккинчи ўқишда кўриб чиқилди.

ҚОНУН

Жамиятда ижтимоий адолатни таъминлаши зарур

ИЖТИМОЙ ТАРМОҚЛАР

замонавий депутат фаолиятининг ажралмас қисми бўлиши керак

4

Кўп квартирали уйларни бошқариш тизими такомиллаштирилмоқда

2

Пенсия тайинлашдаги

муҳим ўзгаришлар

3

Амриддин БЕРДИМУРодов:

НУР Шарқдан таралади

5

Қалбларда қад ростлаган МЕХҲР ҲАЙКАЛИ

Хотира ва қадрлаш биз учун чуқур маъно-мазмунга эга қадриятлардандир. Жумладан, Иккинчи жаҳон урушида ҳалок бўлган минглаб юртдошларимиз хотирасини ёд этиш, қонли жангҳоқлардан омон қайтган боболаримиз, заҳматли йилларни қаҳрамонона меҳнат, сабр-тоқат ва фидойилик билан ўтказган, фронт ортида туриб фашизмга қарши курашган юртдошларимизга ҳурмат-эҳтиром кўрсатиш бизнинг инсонийлик бурчимиздир.

Юртимизда кенг нишонланадиган 9 май — Хотира ва қадрлаш куни арафасида биз Олий Мажлис Сенати аъзоси Қутбиддин БУРХОНОВ билан учрашиб, Иккинчи жаҳон уруши йилларида халқимизнинг жасорати, қудрати, буюк Ғалабага қўшган улкан ҳиссаси борасида у кишининг фикр-мулоҳазаларини эзиб олдик.

6

Муносабат

ВАТАН бедарвоза эмас

Ватанимиз эркинлик, имкониятлар тенглиги, адолатлилик, бирдамлик, ижтимоий ҳимоя ва масъулият тамойиллари ҳукмрон ривожланган давлатлар қаторига қўшилишига эришиш тарафдоримиз.

Сўзимиз аввалида ушбу улугвор ниятимиз ифодасидаги “масъулият” тушунчасига алоҳида тўхталиб ўтмоқчи эдик.

Баҳром АБДУҲАЛИМОВ, Ўзбекистон “Адолат” СДП Сиёсий Кенгаши раиси

Ҳаммамиз кўриб-билиб турибмиз, интеграциялаш кучайган сари дунё тарайиб бораётгандай. Айниқса, сайёраимизни ўргимчак турдайд ўраб олган интернет тармоғи халқлар, миллатлар ва элатларни яхлит, яқранг, тўғрироғи, туссиз жисмга айлантиришга уринаётгандек, гўё. Бу жарёнда ўзингни, ўзлигингни сақлаб қолиш, миллат бўлиб, халқ бўлиб ривожланиш, юксакликларга эришиш ҳаммамиздан ва ҳар биримиздан катта масъулият талаб қилади. Бу қонунларга оғишмай амал қилиб яшаш масъулияти, тарих сабоқларидан хулоса чиқариш масъулияти, бугунги ва келажак авлодлар олдидаги масъулият, миллий тилни сақлаш масъулияти, миллий ғурурни авайлаб-асраш, фарзандлар қалбига сингдириш масъулияти...

Пойтахтимизнинг қоқ марказида, “Халқлар дўстлиги” саройи ёнида 1 май куни ўтказилган концерт маҳали кутилмаганда мустабид тузум даврининг қон рангидаги қил-қизил байроғи томошабинлар боши узра баланд кўтарилганини ижтимоий тармоқларда кўрдик. Биз жинзаклик ва дарҳол жазавага тушишга қаршимиз. Аммо зиммамиздаги масъулиятнинг улкан залворини ҳис қилган ҳолда, бу воқеликка жиддий муносабатда бўлишимиз, тегишли хулосалар чиқариб олишимиз ва ўз баҳойимизни беришимиз шарт.

Концерт худди атай қилингандай юртимизда карантин чоралари кучайтирилган кунда ўтказилмоқда. Суратга эътибор беринг-а, елкама-елка, юзма-юз, жипс турган минг-минглаб томошабинлар никоҳсиз. Ўз-ўзидан савол туғилади: бу табдирга қайси муассаса рухсат берди? Қайси ташкилот карантин қоидаларига риоя этилишини назорат қилмоқда? Мамлакатимизда карантин кучайтирилган илк кунда бундай катта оммавий табдир ўтказилишига Ички ишлар вазирлиги рухсат берганми? Рухсат берган бўлса назорат масаласи, рухсат олишдаги талабларга риоя этилиши назорати қаерда қолди? Бундай улкан издиҳомнинг бир майдонга тўпланишидан Соғлиқни сақлаш вазирлигининг хабари бормиди? Ахир мамлакатимизда, қолаверса бутун дунёда карантин қоидалари кучаяётган бир маҳалда, мактаблару, олий таълим муассасалари ва бошқа ижтимоий даргоҳлар карантинга олинаётган бир даврда, касалликнинг тарқалиши олдини олиш бўйича бутун бошли ҳукумат томонидан қайғурилаётган бир пайтда оломонни бир жойга тўплаб, касалликнинг тарқалишига нега йўл қўйиб берилди?

Ахир сабоқ чиқариш учун мисоллар кам бўлдимми? Бутун дунёдаги пандемик шароит оғриқлари, қўрбонлар, мудҳиш дард асоратлари ҳамон ўз ҳужминг кўрсатаётган айни пайтда нега таваккалчиликка йўл қўйилди? Чет эллардаги зиддиятлар, хусусан, Ҳиндистон соғлиқни сақлаш тизимининг боши берк кўчага кириб қолгани, вирус жиловини йўқотгани оғохлантириш вазифасини ўташи ўрнига одам тўплаб, бемаъни табдирбозлик қилишни қандай изоҳлаш мумкин?

Кўчада битта одам никоҳсиз юрса Ички ишлар органлари ёки Миллий гвардия вакиллари зудлик билан ушбу шахс билан “шуғулланишди”ю, аммо никоҳсиз оломонга ҳеч қандай лом-лим демайди. Нега мамлакатимизда карантин қоидалари амал қилб турган бир пайтда Маданият вазирлиги “Халқлар дўстлиги” майдонида бундай “хоинлик” табдири бўлиб ўтишига шароит яратиб берди? Алал-оқибат, йўл қўйилган хато учун кимдир жавоб берадимми, йўқми?!

Агар тегишли идоралар эл-юрт олдидаги масъулиятни ҳис этиб ишлаганларида эди, бундай бемазагарчиликка аввал-бошдан йўл қўйилмаган бўларди.

Тан олиш керак, мазкур ҳодиса биз учун ўзига хос “сигнал”, яна бир бор оғохликка чорлов вазифасини ўтади.

“Адолат” социал-демократик партияси Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Маданият вазирлиги ва Соғлиқни сақлаш вазирлигидан ушбу “қизил” байроқ кўтариш орқали карантин қоидаларига риоя этмасдан “маданиятсиз” шаклда ўтказилган табдирга нисбатан ўз муносабатларини зудлик билан билдиришни талаб қиламиз. Чунки, бу табдир аҳолиимизнинг, мустақил давлатимиз фуқароларининг қалбига озор етказди!

Хушёр бўлайлик, партиядошлар, ватандошлар. Бугун айримларга шунчаки “ўйин” бўлиб кўринаётган воқелик бора-бора ўт чиқариши ҳам мумкин. Ҳаммаси ўз қўлимизда. Азиз Ватанимиз, эркинлик, озодлик қаршисидаги фуқаролик бурчимиз ва масъулиятимизни унутмайлик. Ана шунда бу сингари қутилмаган ноҳушиқларнинг олдини олган бўламиз. Биз халқимиз, биз кўпчилигимиз. Кўндан эса куён қочиб қутилмайди. Бир-икки “ўйинбузар”лар-ку, инчунин...

ҚОНУН ЖАМИЯТДА ИЖТИМОИЙ АДОЛАТНИ ТАЪМИНЛАШИ ЗАРУР

1-БЕТ
Депутатлар томонидан лойиҳа қўшни давлатлар, яқин ва узоқ хориждаги диний вазият, шунингдек, Ўзбекистон халқининг кўп асрлик тарихий ва маданий аъёналарини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилганлиги эътироф этилди. Айниқса, халқаро меъёрлар талаблари, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси ҳамда Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт, БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича қўмитасининг умумий тартибдаги шарҳлари инобатга олинган ҳолда лойиҳа иккинчи ўқишга тайёрлангани алоҳида таъкидланди.

Қайд этиш жоизки, бугун мамлакатимизда виждон ва диний эркинликни таъминлаш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалалари устувор вазифа этиб белгиланган. Шу мақсадда Ўзбекистон инсон ҳуқуқлари соҳасида 70 дан ортиқ халқаро ҳужжатларга, шу жумладан, БМТнинг 6 та асосий шартнома ва 4 та факультатив протокоliga қўшилиб, уларнинг бажарилишига алоҳида эътибор қаратилиб келинади. Бу эса қонун лойиҳасини ҳаётга жорий этишда маълум даражада амалий асослар таъминланганини аниқлатади.

Лойиҳа билан виждон эркинлигини таъминлаш ва диний ташкилотлар фаолиятининг асосий принциплари ушбу соҳада давлат сиёсатининг асосий йўналишлари, диний таълим муассасаларида профессионал диний таълим олиш, ота-оналар ёки уларнинг ўринини босувчи шахслар томонидан ўз фарзандларига диний амалиёт асослари ва одоб-ахлоқ қоидаларини ўргатиш ҳуқуқлари белгиланмоқда. Шунингдек, диний ташкилотларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, уларни таъминлашнинг кафолатлари, шу жумладан, диний ташкилотлар давлат органларининг гаيريқонуний қарорлари, улар мансабдор шахсларининг диний ташкилотлар ҳуқуқларини ва эркинликларини бузувчи ҳаракатлари устидан судга мурожаат қилганда давлат божини тўлашдан озод этилиши нормаси мустаҳкамлаб қўйилмоқда.

Депутатлар томонидан таъкидлаб ўтилганидек, бугунги аҳборот асри талабларидан келиб чиқиб, давлат хизматлари кўрсатишининг электрон тизими орқали диний ташкилотни тузиш ва рўйхатдан ўтказиш тартиби ўрнатилаётгани ўта долзарбдир. Айниқса, рўйхатга олишда маҳалла

иштироки ёки ҳужжатларни нотариал тасдиқлаш ва бошқа тартиблар бекор қилинаётгани, бюрократик тўсиқларга барҳам бериш мақсадида айрим амалиётлар соддалаштирилаётгани соҳада бир қатор қулайликларни келтириб чиқаради.

Фракция ййғилишида депутатлар томонидан қонун лойиҳасида келтирилган айрим нормаларга аниқликлар киритиш мақсадида турли тақлифлар илгари сурилди. Жумлада, диний ташкилот эгаллигида бўлган моддий маданий мерос объектларининг бут сақлалишини таъминлаш, бунда моддий маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисидаги қонунчиликда назарда тутилган талабларни мажбурий тартибда бажариши, архитектура ёдгорликларини реставрация қилиш масалаларини “Маданий фаолият ва маданият ташкилотлари тўғрисида”ги қонунга мувофиқлаштириш зарурлиги айтиб ўтилди. Шунингдек, ушбу қонун лойиҳаси билан жамиятда кўп кўтарилаётган савол – диний либос масаласига ҳам аниқлик киритиш мақсадга мувофиқлиги таъкидланди.

Дилмурод ИСМАИЛОВ,
“Адолат” СДП фракцияси аъзоси:

– Қонун лойиҳасида белгиланганидек, диний таълим муассасаларида ўқишга фуқаролар қонунчиликка мувофиқ умумий ўрта, ўрта махсус таълим ёки профессионал таълим олганидан кейин қабул қилиниши масаласи қанчалик амалиёт билан уйғунлашган? Мактаб ўқувчисининг диний таълим олишга хоҳиши қанча-

лик инобатга олинган? Кўпчилик фуқаролар, айниқса, ёшларимизда дин масаласида турли саволлар туғилиши табиий. Шунингдек, амалиётдан келиб чиқиб, ишончли дин вакилидан таълим олиш масалалари мазкур қонунда ўз аксини топганими? Умуман олганда, диний таълим олишни истовчилар диний профессионал таълим олган шахслардан диний таълим муассасаларига борган ҳолда қўшимча равишда диний билимлар олиши ҳуқуқини белгиллаш мақсадга мувофиқ эмасми?

Дилшод ЭШНАЕВ,
Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмита раиси ўринбосари:

– Бугунги кунда Ўзбекистон мусулмонлар идораси орқали ҳамда уларнинг веб-сайтида (muslim.uz) диний масалада фуқароларни қизиқтирган саволларга жавоб бериш тизими йўлга қўйилган. Биз ҳуқуқий демократик давлатда яшаймиз, бу дегани қонунга қиритилган ҳамма нарса амалиётда ўз аксини топади. Биз умумий ўрта, ўрта махсус таълим муассасаларини таъминлагандан сўнг диний таълим муассасаларида ўқиш масаласини қўйганимиз билан фарзандларимизнинг ўзлари тушунмаган ҳолда маълум оқимларга кириб кетмаслиги ёки алданиб қолмаслигига замин яратганмиз. Ун саккиз ёшдан кейин ҳар бир киши атроф-муҳитни ўзи мустақил идрок эта олади. Бугун ҳамма фарзандини ишончли уламога беришни хоҳлайди. Лекин бизда ишончли уламо масала-

си жавобсиз қолмоқда. Чунки расмий фаолият кўрсатаётган диний соҳа вакилларимиз ижтимоий тармоқларда айрим муносабатларни билдиргандан кейин жуда катта зиддиятлар келиб чиқмоқда. Бу, шу сабабли таълим-тарбия билан боғлиқ масалаларда фарзандни ота-онасидан ташқари диний соҳа вакилларига ишониб топшириш дегани, фарзанд билан ота-онаси эмас, учинчи шахс шуғулланишига олиб келиши мумкин, деганидир.

Ййғилишда, фракция депутатлари қонун лойиҳасида жамоат тартибини сақлаш, бошқа фуқароларнинг ҳаёти, соғлиги, ахлоқи, ҳуқуқлари ва эркинлигини таъминлаш мақсадида диний соҳанинг давлат идоралари томонидан тартибга солиниши масалаларига эътибор қаратиб, бу борадаги қоидаларни янада соддалаштириш ва қулайликлар яратиш тақлифларини илгари сурдилар. Шунингдек, жамиятда динлараро ва миллатлараро тотувлиқни сақлаш бўйича муносабатларни тартибга солиш масалаларига ҳам эътибор қаратиш зарурлиги айтиб ўтилди.

Фракция ййғилишида, шунингдек, тадбиркорлик субъектларини янада қўллаб-қувватлаш, корона-вирус пандемияси ҳолатларининг иқтисодий тармоқларига салбий таъсирини юмшатиш ҳамда аҳоли даромадларини оширишга қаратилган “Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги қонун лойиҳаси биринчи ўқишда кўриб чиқилди.

Ййғилишда таъкидлаб ўтилганидек, тақлиф этилаётган қонун лойиҳасининг қабул қилиниши

натijasида аниқ соҳалардаги муносабатларни тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тизимлаштиришга, олиш ва чекка ҳудудларда жойлашган бюджет ташкилотларига ишга бориш истагини билдирадиган ОТМ битирувчилари сонини оширишга шароит яратилади. Шунингдек, пандемия даврида иқтисодий қийинчиликларга дуч келган соҳалардан бири бўлган туризм соҳасини қўллаб-қувватлаш мақсадида вақтинчалик имтиёзлар ҳамда Президент ва Вазирлар Маҳкамаси қарорлари асосида белгиланадиган давлат дастурларида иштирок этаётган фуқароларга жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи бўйича имтиёзлар берилади.

Хусусан, Солиқ кодексининг 369-моддасига киритилаётган қўшимчаларга биноан қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда Вазирлар Маҳкамаси қарори асосида аниқланадиган олиш ва чекка ҳудудларда жойлашган бюджет ташкилотларига олий таълим муассасалари битирувчилари орасидан бакалавр ёки магистратурани тамомлагандан сўнг уч йил давомида қабул қилинган ходимларга тўланадиган бир марталик бошланғич ёрдам пули ва уй-жой ижараси учун ҳар ойлик пул компенсацияси жисмоний шахсларнинг жами даромадига киритилмайдиган даромадлари тоифасига киритилади. Депутатлар эътироф этганидек, бу имтиёзлар битирувчиларни қўллаб-қувватлаш билан бирга, жойлардаги кадрларга бўлган эътиёжнинг муайян даражада қондирилишига ҳам хизмат қилади.

Шунингдек, кодексининг 483-моддасига ҳам ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш белгиланмоқда. Унга қўра, 2021 йил 31 декабргача бўлган давр учун туроператорлар, турагентлар ва туризм соҳасида меҳмонхона хизматлари кўрсатувчи субъектлар фойда солиғи ставкалари белгиланган солиқ ставкаларига нисбатан 50 фоизга камайтириб ҳисобланган ҳолда тўлаши, ижтимоий солиқни камайтирилган ставкада 1 фоиз микдорида тўлаши, юридик шахсларнинг мол-мулкидан олинадиган солиқ ва юридик шахслардан олинадиган ер солиғи тўлашдан озод қилиниши белгиланмоқда. Бу қўшимчалар соҳага пандемиянинг салбий таъсирини юмшатиб, ички ва зىёрат туризмининг ҳам янада ривожлантирилишига замин яратади.

Депутатлар томонидан қонун лойиҳаси орқали киритилаётган шу каби ўзгартиш ва қўшимчалар амалиётдаги муаммолар вазиятлар доирасида ишлаб чиқилганлиги айтиб ўтилди. Шунингдек, лойиҳани такомиллаштириш бўйича айрим тақлифлар берилди ҳамда айрим нормаларни қонун техникасига мувофиқлаштириш зарурлиги илгари сурилди.

Анвар ЭГАМКҲУЛОВ,
“Адолат” СДП фракцияси ижрочи котиби

Муносабат

Пойтахтимизнинг қоқ марказида, “Халқлар дўстлиги” саройи олдидаги майдонда ота-боболаримизнинг ноҳақ тўқилган қонларига бўялган, СССР аталмиш аждарҳонинг рамзи бўлган қизил байроқ кўтарилди.

Байроқ кўтарганларга бир нарса десангиз, уларнинг баҳонаси тайёр: бу концерт дастуримиздан ўрин олган бир лавҳа. Биз олдимизга ҳеч қандай сиёсий мақсад қўймаганмиз...

Сиз шу гапларга ишонасизми?

Навбатдаги НАЙРАНГ

Рустам ҲАЙИТОВ,
Навобий вилоят кенгаши раиси

Тўппа-тўғри қиласиз. Биз ҳам ишонмадик.

Лекин буни қарангки, майдонда тўплаган минг-минг одамлар, (яна тўплаган кийинги кунларда мамлакатимизда коронавирус билан касалланаётганлар сони кескин ошиб бораётган, карантин кучайтирилган ҳақида бонг урилаётган бир пайтда) ўзимиздан чиқиб, ўзагимизга болта ураётган КОНЦЕРТ ТАШКИЛОТЧИЛАРИ бешқарсак уриб туришибди.

Бу ҳолатни қандай изоҳлаш мумкин? Онгсизликми, кечаги кунни қумсамми? Ёки катта оғаларга тобеликни соғинишми?...

Албатта, концерт баҳонасида навбатдаги найрангни кўрсатган шоввозлар аллақачон юртларига кетиб бўлишган. Биз энди истасак ҳам уларни жазолай олмаيمиз. Одамга энг алам қиладигани, уларнинг ўзимиздаги шериклари ҳам нари борса бир “УЗР” айтиб, жазодан қутулиб қолишади.

Бизнинг уларга айтар бир гапимиз бор. Жаноб НАЙРАНГБОЗлар, вақт борида “уйин”ни тўхтатинг. Халқнинг ҳамияти, ори, гурури билан ўйнашманг. Сиз оддий томоша сифатида тақдим этаётган БАЙРОҚнинг ортида қандай яширин, ғаразли мақсад борлигини биз яхши биламиз. Унутманг, кўр ҳам ҳассасини бир марта йўқотади.

Депутат минбари

Кўп квартиралы уйларни бошқариш тизими такомиллаштирилмоқда

Ўзбекистон “Адолат” СДП 2019 йилги Сайловолди дастурида Ўзбекистонда “ақлли бино, ақлли шаҳар” концепциясини кенг жорий этиш, ушбу концепция доирасида энергетик ва моддий ресурсларни истеъмол қилиш даражасини тушириш, қурилишнинг инсонлар саломатлиги ва атроф-муҳитга бўлган салбий таъсирини камайтириш, шаҳарларнинг “яшил белбоғлари”ни кенгайтириш ва ҳимоя қилиш, тоза чучук сув манбаларини муҳофаза қилиш, шаҳарни режалаштириш ишларига ёндашувни тубдан ўзгартириш, табиатнинг саноят корхоналари томонидан ифлосланишини камайтириш, чанг ва заҳарли моддаларни кўп ютувчи дов-дарактлар қўлами ва турини ошириш, шаҳарлар ва саноят корхоналари атрофида яшил майдонлар барпо этиш каби ташаббусларни илгари сурган эди.

Шунингдек, партия ўз Сайловолди дастурида уй-жой коммунал хизматлари томонидан аҳолига кўрсатилган хизматларнинг оптимал тариф ва қийматларини белгиладиган қонун ҳужжатларини ишлаб чиқиш, уй-жой коммунал хизматлар соҳасига инновацион технологияларни жорий этиш ва хусусий инвестицияларни жалб этиш учун шароит яратиш, соҳага йўналтирилаётган маблағларнинг самарали ва оқилона сарфланиши устидан таъсирчан депутатлик ҳамда жамоатчилик на-

зоратини ўрнатишни назарда тутган эди.

Ўтган вақт давомида кўп квартиралы уйларда яшовчи юрtdошларимиз уй-жой мулкдорлари ширкатларининг хизмат кўрсатиш фаолияти яхши йўлга қўйилганлиги, ҳисоб-китобларнинг шаффоф эмаслиги юзасидан қилган мурожаатлари атрофлича ўрганиб чиқилди. Партиянинг Олий Махлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси ҳамда маҳаллий Кенгашлардаги депутатлик гуруҳлари ташаббуси билан бир неча бор Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги ва унинг ҳудудий бўлинмалари фаолияти таҳлили ўрганилиб, маҳаллий Кенгашлар сессияларида ва Қонунчилик палатаси ялпи мажлисларида қўриб чиқилди. Ўрганишлар натижаси юзасидан тегишли тақлиф ва тавсиялар берилиб, уларнинг ижроси назоратга олинди.

Яқинда Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлигининг давлатимиз раҳбарига кўп квартиралы уйларни бошқариш тизимини такомиллаштириш оид тақдиротида соҳада йиллар давомида фуқароларни қийнаб келаятган муаммолар ечимига оид бир қатор тақлифлар билдирилди. Эътиборли томони, мазкур тақлифларнинг аксарият қисми партия Сайловолди дастурида қўрилган тақлиф ва ташаббуслар билан ҳамохангидир.

Вазирлик маълумотига қўра, бугунги кунда мамлакатимизда 37 минг 402 та кўп қаватли уй, уларда 1 миллион 300 мингдан ортиқ хонадон бор. Бу уйларнинг 68 фоизига ширкатлар, 24 фоизига бошқарув компаниялари хизмат кўрсатади, 8 фоиз уйлар эса мулкдорлар томонидан умуман бош-

қарилмайди.

Жумладан, мавжуд 4 минг 430 та уй-жой мулкдорлари ширкатларининг атиги 1 минг 350 таси ёки 30 фоизининг фаолияти қоникарли тартибда йўлга қўйилган. Қолгани ўрта ва оғир шароитда фаолият кўрсатиб келмоқда. Ўрганишларда аниқланишича, тўловлар бўйича тарифларнинг норентабеллиги, ҳисоб-китобларнинг шаффоф эмаслиги, муҳандислик-коммуникация тармоқларининг эскиргани муаммоларга сабаб бўлмоқда. Кўп ширкатлар ўз вазифасини бажармайди, бунинг учун уларда кадрлар етишмайди... Оқибатда хонадон эгаларининг ширкат ва бошқарув компанияларига ишончи йўқолган. Бадалларнинг тўлиқ ййғилмаслиги туфайли дебиторлик қарздорлиги ошиб кетган.

Сайловчилар билан ўтказилган юзма-юз мулоқотларда соҳага оид энг кўп учраб келаятган эътирозлардан бири, бу кўп квартиралы уй-жойларнинг шошмашошарлик билан қуриб битказилиб, қурувчилар томонидан маҳаллий ҳокимликлар иктиёрига ўтказилиши ва янги уйларга кўчиб қирган хонадон эгалари бу уйлардаги носозликлар сабаб сарсон бўлишаётганлиги билан боғлиқ ҳолатлар юзасидан бўлади.

Эндиликда янги кўп квартиралы уйлар фойдаланишга топширилганидан кейин икки йил мобайнида қурувчи ташкилот бошқарувида бўлиши белгиланиб, турар жойларни сақлаш ва ундан техник фойдаланиш қоидаларини ишлаб чиқиш ҳам талаб этилмоқда. Бу эса ўз-ўзидан ҳар бир қурувчи ташкилотнинг ўз ишига бўлган масъулиятини оширади. Яъни уй-жой фойдаланишга топширилгандан кейин икки

йил давомида қурилиш билан боғлиқ аҳоли мурожаатлари қурувчи ташкилотнинг ўз маблағлари ҳисобидан бартараф этилиб, фуқароларнинг сарсонгарчилигини олди олинади.

Шунингдек, Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлигининг ҳудудий бошқармалари ҳузурида Кўп квартиралы турар жой фондини таъмирлаш жамғармаси ташкил этилиб, уни 35 фоиз республика бюджет, 35 фоиз маҳаллий бюджет ва қолган 30 фоизи мулкдорлар тўловидан жамғариладиган маблағлар ҳисобидан шакллантирилади. Бу маблағларнинг ўз вақтида мақсадли сарфланиши эса маҳаллий Кенгашлардаги партия депутатларидан катта масъулиятни талаб этади.

Ҳисоб-китобларнинг шаффофлигини таъминлаш мақсадида эса бошқарув ташкилотлари ва ширкатларнинг электрон реестри юритилиб, ҳар бир кўп қаватли уйга алоҳида шахсий ҳисоб рақам очилади. Уйнинг хизмат кўрсатиш ҳудуди аниқ белгиланиб, мулкдорларга ҳисобот бериш тартиби жорий қилинади. Шу билан бирга, ҳисоб-китоблар билнинг тизими орқали амалга оширилади.

Хулоса қилиб айтганда, кундан-кунга юртимиз чиройига кўрқ қўшиб бораётган осмонўпар биноларнинг қурилиш сифати ошиб, ушбу уй-жойларга кўчиб келувчи минглаб оилаларнинг муаммо ва хавотирлари бартараф этилади. Кўп квартиралы уйлар бошқарувида мукаммал ҳолатдаги яхлит тизим яратилади.

Музафара АБДИЕВА,
Олий Махлис Қонунчилик палатасидаги “Адолат” СДП фракцияси аъзоси

Депутатнинг бир куни

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати Мақсуд Қурбонбоевнинг Хонқа туманига хизмат сафари ҳам ҳар қачонгидай самарали кечди. Депутат Мақсуд Қурбонбоев бошчилигидаги партия фаоллари, туман мутасаддилари ҳамкорликда тумандаги “Катта куч” маҳалласида ўрганиш ишлари олиб боришди.

Депутат сув муаммосини бартараф этди

Депутатнинг маҳалла аҳолиси билан учрашувларининг бирида шу ҳудуддан ўтувчи “Катта жирмиз оёқ ёни” тўсилиб қолгани сабаб, бир ярим йилдан бери маҳалладаги 500 та хонадон боғ-роғлари, томорқалари сувсизликдан қовжираб қолгани баён этилди.

Депутат зудлик билан муаммо юзасидан туман ҳокимлиги, туман молия бўлими ҳамда туман ирригация ташкилоти мутасаддиларини жалб қилди ва бир ярим километр масофадаги ариқ тозаланиб, сув муаммоси бартараф этилди.

Сувсизликдан маҳалламиз аҳли бир йилдан зиёд қийналди, – дейди маҳалла фаоли Умрбек Шерметов. – Боғларимиз, томорқаларимиздаги дов-дарахтлар, экинлар қурий бошлаганидан маҳалламиз ўз кўркини йўқота бошлаган эди. Сувсизлик муаммосидан қутқарган депутатимизга маҳалламиз номидан миннатдорлик билдирамиз.

Депутатнинг таклифи билан “Обод маҳалла” дастуридан жой олган ва айни пайтда депутатнинг сай-ҳаракатлари билан ислохотлар бошлаб юборилган “Катта куч” маҳалласидаги қурилиш, ободонлаштириш ва бунёдкорлик

ишларининг гувоҳи бўлиб, дилимиз яйради.

Маҳаллада ноқонуний қурилмалар олиб ташланган, электр симёғочлари янгидан ўрнатилган, кўкаламзорлаштириш ишлари авжида.

– Шаҳар кўчаларини кўриб жуда ҳавасимиз келар эди, – дейди Рашидбек Қаландаров. – Маҳалламизда бошлаб юборилган бунёдкорлик ишларидан қувончимиз чексиз. Моддий томондан имконияти йўқ оилаларга уйлариининг том ва олд қисмларини таъмирлашда имтиёзли кредитлар ажратилди.

Четда турмай, маҳалладошларимиз билан бир ёқадан бош чиқариб, маҳалламизнинг ободлиги учун бел боғладик.

Шундан сўнг депутат М.Қурбонбоевнинг эътиборида бўлиб келаётган, ушбу маҳаллада жойлашган 21-умумтаълим мактабига йўл олди. Депутатнинг сай-ҳаракатлари ҳамда назорати билан реконструкция қилинган мактабда спорт майдончаси барпо этилмоқда, мактаб олдида ўтувчи йўлнинг 1000 метргача бўлган масофадаги йўл капитал таъмирланган, тегишли белгилар ўрнатилган.

Мактаб жамоаси билан суҳбатлашилганда, бундай шароитларни яратиб беришдаги яқиндан ёрдами учун депутатимизга миннатдорлик билдиришди.

Жамоанинг спорт залига

10/10 ҳажмдаги спорт тўшаги кераклиги тўғрисидаги мурожаати ҳам шу жойнинг ўзида ечимини топди. Мазкур спорт анжуми жорий йилнинг июнь ойида олиб келиниши маълум қилинди.

Депутат М.Қурбонбоевнинг нафақат ўз сайлов округи, бал-

сатдиларни жалб қилган ҳолда захкаш тўсилган жойдаги муаммоларни ўрганди. Шунингдек, маҳалла аҳолиси билан дилдан суҳбатлашди. Шўрланишдан зарар кўрган жойларни кўздан кечирди ва ҳамроҳлик қилаётган тегишли ташкилот вакилларига зудлик

ки мурожаат келиб тушган бошқа ҳудудларда ҳам муаммолар ечимини топиб келаётгани қувонарлидир. Бунинг исботи сифатида Тупроққалъа тумани “Обод” маҳалласи ҳудудидаги ўрганишлар натижасидан мисол келтириш мумкин.

Тупроққалъа тумани “Обод” маҳалласи ҳудудидан ўтувчи захкашнинг тўсилиб қолгани боис, ер шўрланиши натижасида уч йилдан бўён экин-тикинлар, дарахтлар қуриб қолмоқда. Ушбу муаммони бартараф этишда амалий ёрдам сўраб депутатимизга қилинган мурожаат бе-самар қолмади.

М.Қурбонбоев туман мута-

билан муаммонинг ечимини топиш кераклиги тўғрисида тавсиялар берди.

Захкашни қазиш ва тозалаш ишлари бошлаб юборилди ва натижаси ҳар кун депутатнинг назоратида бўлиши билдирилди.

Сафаримизни якунлаб қайтар эканмиз, инсонлар дардига малҳам бўлишдек бахтни дилдан туйдиқ ва партиядошларимиз амалга ошираётган хайрли ишлар негизда инсон бахт-камолти, гўзал ва мазмунли ҳаёти мужассам эканига ишонч ҳосил қилдик.

Замира АБДУЛЛАЕВА, Хоразм вилоят кенгаши матбуот котиби

Халқ вакилининг кучи НИМАГА ЕТАДИ?..

Кейинги вақтда сайловчиларнинг ўз вакилларига бўлган муносабати ўзгарди. Олий Мажлис Қонунчилик палатаси вакилларининг йўли бошқа. Бироқ гап маҳаллий Кенгаш депутатлари ҳақида борганда айримлар ҳамон уларни эскича баҳолаётганидан ҳам кўз юмиш қийин. Аслида ҳам шундайми?

Жалакудук туманидаги “Янгисор” маҳалла фуқаролар йиғинида яшовчи Маъмурахон Асқарова икки нафар вояга етмаган фарзанднинг онаси. Кекса бемор онаси ҳам унинг қарамоғида. Шу сабаб бир жойда ишлаб, пул топиш имкони йўқ. Қишнинг совуқ кунларида унинг бир ташвиши икки бўлди. Уйи таъмирталаб, кимдан ёрдам олишга боши қотди.

Шундай кунларда у Ўзбекистон “Адолат” СДПнинг “Муаммо билан юзма-юз” лойиҳаси доирасида туман Кенгаши депутатлари хонадонма-хонадон юриб, фуқароларнинг муаммоларини ўрганаётганини эшитди. Қўшниларига халқ депутатлари туман Кенгаши депутати Тўйдихон Алибоевага учрашмоқчилигини айтди.

Сайловчиларнинг барчаси ҳам ўз

ҳуқуқлари ва депутатлик институти ҳақида керакли тушунчага эга эмас. Кимдир “**депутатнинг нимага кучи етарди**”, деди. Яна кимдир, “**ҳаммаси расмийчилик, овора бўласиз**”, деди.

Йўқ, М.Асқарова ўз фикридан қайтмай, адашмади. Унинг мурожаати эътиборга олинди. Т.Алибоева ўрганишлар асосида масъул ташкилотлар ва ҳомийларга чиқди. Натижада фуқаронинг талаби қондирилди.

– Чиндан ҳам бу фуқаро ёрдамга муҳтож, – дейди халқ депутатлари Жалакудук туман Кенгаши депутати Тўйдихон Алибоева. – Уйини таъмирлаш учун керакли қурилиш материаллари олиб келинди. Яна 5 миллион сўм озик-овқат махсулотлари сотиб олиш учун пул берилди. Оиланинг

кейинги ҳаётини ҳам ўз назоратимга олдим.

Ҳа, бугунги кунда депутат катта кучга эга, масъулияти ҳам юқори. Сай-

ловчилар ҳам уларга бежиз ишонч билдиришмаганига амин бўлишмоқда.

Андижон вилоят кенгаши матбуот хизмати

Давра суҳбати

Ўзбек аёлларининг ФАН ВА ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ ЎРНИ

Бугунги кунда мамлакатимизда хотин-қизларга катта эътибор қаратилмоқда. Жамиятимизнинг турли соҳаларида уларнинг фаол иштироки эътибори учун барча шароитлар яратилмоқда. Диёри-мизда аёлга бўлган муносабат ўз тарихий илдишларига эга, ота-боболаримиз ҳам азал-азалдан аёлларни қадрлашга, уларга нисбатан ҳурмат ва иззатда бўлишга даъват этишиб келишган.

Яқинда Ўзбекистон “Адолат” СДП Жиззах шаҳар кенгаши томонидан Ёшлар иттифоқи билан ҳамкорликда Жиззах шаҳридаги Сайилжой академик лицейида “Ўзбек аёлларининг фан ва таълим соҳасидаги ўрни” мавзусида давра суҳбати ташкил этилди.

Тадбирда партиянинг Жиз-

зах шаҳар кенгаши фаоллари, Жиззах давлат педагогика институти ўқитувчилари, лицейнинг ўқитувчи ва талабалари, партия фаоллари ҳамда ОАВ вакиллари иштирок этишди.

Тадбирда сўзга чиққанлар юксак маънавиятли ва маърифатли, намунали одоби ва тарбияси билан эътироф этилган

оналаримизнинг издошлари бугун давлат ва жамият қурилишида, ишлаб чиқаришда, илм-фан, маданият, тиббиёт, таълим ва ҳатто ҳарбий соҳада хизматлари бекиёс эканлигини таъкидлаб ўтишди.

Хотин-қизларимизнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини оширишга эътибор қучайтирилаёт-

ганлигининг яна бошқа жиҳатлари ҳам бор. Хусусан, уларнинг ҳуқуқий маданияти ва ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, иқтисодий фаолиятини кенг йўлга қўйиш, ижтимоий ҳимоя тизимини такомиллаштириш масалалари давлатнинг муҳим мақсадлари қаторидан жой олди. Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар таълим ва тарбияга эътиборнинг қучайтирилиши билан янада мустаҳкамланди. Ўртимиз раванки, фарзандларимизнинг, хусусан, қизларимизнинг билимли, ҳар жиҳатдан баркамол бўлиб улғайишида, жамиятимизнинг маънавий-маърифий жиҳатдан юксалишида хотин-қизларимизнинг ҳиссаси катта.

– Ўзбекистон аёллари давлат ва жамият ҳаётида фаол иштирок этмоқда, уларнинг оиладаги мавқеи мустаҳкамланмоқда, – дейди партиянинг Жиззах шаҳар кенгаши раиси

Дилбар Ҳакимова. – Давлатимиз раҳбари томонидан олиб борилаётган ижтимоий йўналтирилган исёсат хотин-қизларимизга чинакам бахтли яшаш учун, уларнинг ҳуқуқ ҳамда эркинликларини таъминлаш, интеллектуал ва маънавий юксалиши, касбий ҳамда оилавий мажбуриятларни ҳамоҳанг тарзда бажариши учун зарур имкониятлар яратаетир.

Бундай эркин фаолият мамлакатимизда хотин-қизлар учун яратилган шарт-шароитлар тўғрисида. Бинобарин, мазкур давра суҳбатиди ҳам узоқ йиллар давомида тўлланган хотин-қизлар ҳаётидаги тажрибалар, эришилган ютуқлар билан бир қаторда бугунги кунда хотин-қизлар ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш борасидаги мавжуд муаммолар юзасидан фикр алмашилди.

Шаҳноза СОАТОВА, Жиззах вилоят кенгаши бош мутахассиси

Депутат минбари

Кейинги йилларда мамлакатимизда пенсионерларни давлат томонидан ижтимоий қўллаб-қувватлашни янада қучайтириш, кекса ёшдаги фуқароларга ҳар томонлама ғамхўрлик қилиш, пенсия тайинлаш жараёнларида фуқароларнинг овозгарчиликларини бартараф этиш, ҳар хил бюрократик тўсиқларни қисқартириш борасида тизимли ишлар амалга ошириляпти.

ПЕНСИЯ ТАЙИНЛАШДАГИ МУҲИМ ЎЗГАРИШЛАР

Таъкидлаш жоиз, бугунги кунда амалдаги пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун талабига кўра, 2019 йил 1 январга қадар бўлган давр учун ходим томонидан бажарилган ҳар қандай иш, агар у Пенсия жамғармасига суғурта бадаллари тўлаган бўлса, иш стажига қўшиб ҳисобланиши белгиланган бўлиб, бу норма талабларига асосан пенсия тайинлашда иш стажини ҳисоблаш учун 1991-2005 йилгача бўлган даврларда суғурта бадалари тўлаганлиги тўғрисида архив маълумотлар сўралади.

Бу эса, фуқароларнинг овозгарчилиги, ортиқча ҳаражатларга ва уларнинг эътирозларига сабаб бўлмоқда. Энг ачинарлиси, турли сабабларга кўра архив ҳужжатлари сақланмаган бўлса, пенсия тайинлашда ушбу давр ҳисобга олинмаётгани тайинланаётган пенсия миқдори кам ҳисобланишига олиб келмоқда.

Бундан ташқари, тахиллар шунинг кўрсатмоқдаки, текширилган пенсия ишларидан аниқланган ортиқча тўловларнинг аксарият қисми бир неча йил илгари тайинланганлиги сабабли пенсионерлардан йирик миқдорда ортиқча тўловлар ундиришга қаратилаётгани ҳам кекса ёшдаги фуқароларнинг қўллаб ҳақли эътирозларига сабаб бўлмоқда.

Амалиётда вужудга келган бу каби муаммоларни бартараф этиш мақсадида “Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, бугунги кунда қонунчилик палатасида кенг муҳокама қилинмоқда.

Таъкидлаш лозимки, лойиҳада фуқароларга давлат пенсия таъминоти тизимида бир қатор енгилликлар ва шарт-шароитлар яратиш, ижтимоий адолатни мустаҳкамлаш ҳамда давлат пенсия таъминоти борасида кўрсатилаётган хизматлар сифатини замон талабларига мувофиқлаштириш, шунингдек, шахсларга пенсия тайинлаш ва тўлаш учун мурожаат қилишда қулайлик ва имтиёзлар яратишга қаратилган қуйидаги муҳим нормалар белгиланмоқда.

Биринчидан, 2021 йил 1 июндан бошлаб янги пенсия тайинлашда 2005 йил 1 январидан аввалги йиллар учун шахснинг иш стажини ҳисоблаш меҳнат дафтарчасидаги мавжуд ёзувлар асосида ҳеч қандай тасдиқловчи ҳужжатлар талаб этилмасдан ҳисобга олинади.

Иккинчидан, ишловчи фуқаролар томонидан ишламайдиган турмуш ўртоғи келгусида пенсия таъминотида эга бўлиши учун ўз даромадларидан икитёрий равишда ижтимоий солиқ тўлаш ҳуқуқи бериш ва иш стажига қўшиб ҳисоблаш белгиланмоқда. Мазкур тизим амалиётга жорий этилса, оилада бола парвариши ва бошқа юмушлар билан банд бўлганлиги ёки турмуш ўртоғининг хоҳишига асосан ишламаган турмуш ўртоғини ҳам келажакда пенсия билан таъминлаш имконияти яратилади.

Учинчидан, пенсия ва нафақаларни фуқаронинг хоҳишига кўра рўйхатга олинган доимий яшаш жойи ёки вақтинча турган жойи бўйича тайинлаш ва тўлаш белгиланмоқда. Бунинг натижасида фуқароларга доимий ёки вақтинча рўйхатга олинган турар жойи бўйича пенсия (нафақа) тайинлаш ва тўлаш учун мурожаат қилиш имконияти яратилади. Натижада фуқароларимизга бир қанча қулайликлар яратилади. Яъни, фуқаро вилоятда доимий яшаётган (прописка), бироқ Тошкент шаҳрида вақтинча рўйхатдан ўтган бўлса пенсия тайинлаш ёки тўлаш учун вилоятга бориш билан боғлиқ овозгарчилиги бартараф этилади.

Тўртинчидан, уч йил ва ундан аввал тайинланган ёки қайта ҳисобланган пенсиялар текширилишига ҳамда пенсия миқдоридан ортиқча пуллар тўланганлиги аниқланган ҳолатларда, ортиқча тўланган суммаларни ушлаб қолишга йўл қўйилмайди.

Бешинчидан, “Саховат” интернет уйлари ҳамда Уруш ва меҳнат фахрийлари учун республика пенсионатида яшовчи ёлғиз пенсионерларга шахсий сарф-харажатлари учун тўланадиган ойлик пенсия миқдори камида 10 фоиздан 20 фоизгача оширилади.

Олтинчидан, фуқаронинг вафоти муносабати билан пенсионернинг вафот этган ойдаги олинмай қолган пенсиясини уни олиш ҳуқуқига эга бўлган фуқароларга тўлиқ ой учун тўлаш тизими жорий этилмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, мазкур қонун лойиҳасининг қабул қилиниши фуқароларимизга қафолатланган пенсияни таъминлашга, кекса фуқароларимизнинг йиллар давомида қилган машаққатли меҳнатлари натижасидан тўлиқ баҳраманд бўлишлари, бюрократик тўсиқлар, овозгарчиликлар ва ортиқча ҳаражатларга тўлиқ барҳам беришга хизмат қилади.

ИЖТИМОЙ ТАРМОҚЛАР

замонавий депутат фаолиятининг ажралмас қисми бўлиши керак

Фикр

Маълумки, ҳар бир даврда тарғибот-ташвиқот, оммавий ахборот воситалари билан ишлаш партиянинг доимий устувор йўналишларидан бири ҳисобланган. Чунки тарғибот-ташвиқот партия аъзолари ижтимоий онгини ошириш ва сиёсий маданиятини юксалтириш, партия ғояларини халқ орасида ёйиш, партия қарорларини таништириш, жамиятнинг маданий-маънавий ҳаётида иштирок этиш ҳамда партия ғояларига тарафдорлар сонини орттириш каби вазифалар учун ҳам муҳимдир. Шунинг учун жамият сиёсий ҳаётида ижобий ўзгаришларни амалга ошириш ва демократик ислохотларни янада жадаллаштириш каби ўз олдига катта мақсадлар қўйган сиёсий партия электорат билан мунтазам алоқада бўлишга, уларнинг фикр ва таклифлари билан доимий қизиқишга ҳаракат қилади.

Давлатимиз раҳбари сиёсий партиялар фаолияти юзасидан видео-селектор йиғилишида халқ вакиллари ҳисобланган сенаторлар ва депутатларни халқ билан мулоқот қилишда янада фаолроқ бўлишга чақириб, “Депутат ва сенаторлар ўз фаолияти ҳақида сайловчиларни хабардор этиб бориш учун интернетда, ижтимоий тармоқларда ўз саҳифаларини очиб, зарур маълумотларни киритиб боришлари лозим. Дунёдаги кўпгина мамлакатлар аллақачон шу тизимга ўтган”, деди.

Шундан кейин депутатлар фаолиятида ижтимоий тармоқларда бироз жонланиш кузатилди. Айрим йиғилиб

қолган муаммолар бевосита халқ иштирокида ҳал этилди. Ижтимоий тармоқлар орқали сайловчилар бевосита депутатнинг ўзига мурожаат қилиш, баъзи масалаларни ижтимоий тармоқларда муҳокама қилиш ҳамда биргаликда ечим топиш имконияти пайдо бўлди. Бу орқали ортиқча қоғозбозлик, энг асосийси, вақт сарфланишининг олди олинди.

Ижтимоий тармоқларда фаол депутатлар рейтингги эълон қилинди. Маълум маънода, уларнинг электорат билан олиб бораётган ишига баҳо берилди. Рейтинги, шунингдек, қайси партия ва депутатлар халқ орасида кўпроқ таниқли эканлигини кўрсатиб

берди. Депутатлар фаолиятини оммавий ахборот воситалари орқали бундай тарзда сарҳисоб қилиш кўплаб депутатларни янада фаолликка, сергакликка чақирди.

Лекин барча соҳалар қатори жамият сиёсий ҳаётида ҳам олиб борилган катта ислохотлар олдида депутатларнинг бу фаолияти етарлича юқори бўлмади. **2020 йилнинг сентябрь ойида kup.uz сайти томонидан аҳоли ўртасида 5 депутат фамилиясини айтган фуқарога китоб совға қилиш орқали депутатларнинг халқ орасида қай даражада танилганлигини баҳолаш бўйича сўровнома ўтказилди. Сўровнома натижалари кўрсатдики, фуқаролар депутатлар фаолиятини кузатиб бормайди ёки депутатлар ўз фаолиятини аҳолига етарлича етказиб бера олмаган.**

Ваҳоланки, бугун сайлов маданиятини юксалтириш, сиёсий партияларнинг ўз электорати билан ишлаш тизимини янада такомиллаштириш, партияларнинг сиёсий фаоллигини ошириш олдимизда турган муҳим масалалардан биридир.

Давлат раҳбари томонидан депутатлар ўз фаолиятини янада самарали ташкил этиши кераклиги ботбот таъкидланиб келинмоқда. Бунга жавобан партия ва депутатлар электорат билан ишлашда янги босқичга ўтиши, авваломбор, замонавий ижтимоий тармоқлардан фойдаланиш бўйича депутатлар малакасини ошириш зарур. Бугунги кунда аҳолининг кенг қатламини, хусусан,

ёшларнинг катта қисмини қамраб олган ижтимоий тармоқлар – telegram, facebook, twitter, youtube ва tik tok ларда ҳар бир депутатнинг ўз саҳифасини очишига эришиш лозим. Бу орқали депутатлар ўз сайловчилари билан мунтазам алоқада бўлишлари, мавжуд муаммолардан тезда хабардор бўлиши ҳамда ўзаро фикр алмашиш имконига эга бўлиши мумкин.

Ривожланган давлатлар тажрибаси кўрсатмоқдаки, эндиликда ижтимоий тармоқлар электорат билан ишлашда энг самарали воситадир. Шунинг учун партиялар замонавий интернет технологияларидан самарали фойдаланиш бўйича мутахассисларни жалб қилиш ҳамда турли PR имкониятларидан фойдаланиши ҳар томонлама мақсадга мувофиқдир. Замонавий ижтимоий тармоқлар партия тарғиботини олиб бориш учун арзон, тезкор ва самарали восита ҳисобланади.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, бугунги кунда замонавий интернет технологияларининг ривожланиб бориши ва аҳолининг кундалик ҳаётига тобора кириб бораётганлиги партияларнинг фуқаролар билан ишлаш усулларини ислоҳ қилишни талаб этмоқда. Яқин келажақдаги сайловларда партияларнинг ғалабасини уларнинг ижтимоий тармоқлардаги фаоллиги белгилаб бериши мумкин.

Улугбек ЙЎЛБАРСХЎЖАЕВ,
мустақил тадқиқотчи

Мулоҳаза

“Аёл матонати дунёдаги барча тирик мавжудларга ўрнатилган бўладиган кучдир”, деб бежиз айтмаган доно халқимиз.

ҲАР БИР АЁЛ бахтли бўлишга ҳақли

Бироқ айримлар аёлнинг сабр-бардошини нотўғри, яъни, ожизалик сифатида қабул қилишининг ҳам гувоҳи бўлиб турамыз. Айниқса, орамизда турмуш ўртоғи, қайнонасида хабар кўраётган аёлларимиз ҳам учраб туради.

Бугун жамиятда аёлларнинг муаммосини ҳал этиш, уларнинг оила ёки жамиятда ўз ўрнини топа олишига давлат сиёсати даражасида эътибор қаратилмоқда. Шундай бўлсада, ён-атрофимизда, жамиятда ўз муаммолари қаршида ёлғиз қолаётган аёлларимиз учраб туриши ачинарлидир.

Туман Кенгаши депутати сифатида оила, турмуш муносабатларидаги келишмовчиликлар оқибатида ажрим ёқасига келиб қолган оилаларни сақлаб қолиш мақсадида маҳалла фаоллари иштирокида бир қанча оилаларни яраштиришга, норасида болаларни ярим етимликдан асраб қолишга муваффақ бўлди. Ҳар бир фарзанд дунёга келар экан, соғлом оилда, бахтиёр яшаш ҳуқуқига эгадир.

Бироқ турмушнинг мушти бўлганидек, айрим хотин-қизларнинг таъйиқ ва зўравонликка учраши бундай опа-сингилларимизга “ҳимоя ордери”ни беришни тақозо этади.

Жорий йилнинг март ойига қадар Навоий вилояти бўйича таъйиқ ва зўравонлик содир этган ёки содир этишга мойил бўлган шахслар 478 нафарни ташкил қилиб, 480 нафар таъйиқ ва зўравонликка учраган хотин-қизларимизга ҳимоя ордерлари берилди. Хатирчи туманимизда эса бу кўрсаткичлар, яъни таъйиқ ва зўравонлик

содир этган ёки содир этишга мойил бўлган шахслар 31 нафарни ташкил қилиб, таъйиқ ва зўравонликка учраган 32 нафар хотин-қизлар аниқланиб, ҳимоя ордерлари берилди. Жисмоний, иқтисодий, руҳий зўравонликка учраган хотин-қизларимиз давлат ҳимоясида эканлигини, улар жамиятимизда ўзининг ўрни мавжудлигини англаши учун ташкилотларда, маҳаллаларда хотин-қизлар билан учрашувлар ташкил қилиниши уларнинг ўзига, давлатга бўлган ишончини мустаҳкамлайди.

Мамлакатимизда гендер тенгчилигини таъминлашга катта эътибор қаратилаётгани, қолаверса “Темир дафтари”, “Аёллар дафтари” тизимининг жорий этилиши замирида аёлларнинг мушкуллари енгил қилиш мақсади турибди.

Аёлларимизни қўллаб-қувватлаш, ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, таълим олишни таъминлаш, умуман оиланда, ҳаётини янада яхшилаш учун турли фармон, қарор, фармойишлар қабул қилиниб, уларнинг амалга оширилиши қатъий назоратга олинмоқда. Ҳозирги кунда давлат бошқарув органларида 2 минг нафарга яқин аёллар фаолият олиб бормоқда. Ушбу сон миқдорини ошириш бизнинг вазифамиз, деб ўйлайман.

Зотан, жамиятимизнинг ҳар бир аёли бахтли яшаши шартлигини унутмаслигимиз лозим. Аслида унинг бахтли яшаши учун меҳр, эътибор, оила ва жамият ардоғида бўлишининг ўзи кифоядир.

Ҳилола РЎЗИМУРОВА,
Хатирчи туман кенгаши депутати

Тадбир

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, Каттақўрғон фарзанди Раъно Ярашева билан шаҳар ҳокимлиги, хотин-қизлар кенгаши ташаббуси билан ташкиллаштирилган учрашувларнинг навбатдагиси Каттақўрғон шаҳар драма театрида бўлиб ўтди.

Каттақўрғонда катта учрашув

Театрнинг 100 йиллиги ҳамда 9 май – Хотира ва қадрлаш куни арафасида ўтказилган тадбирда шаҳримиздаги “Аёллар дафтари”га кирган хотин-қизлар, ёшлар, маҳалла фаоллари ва ижодкорлар иштирок этди.

Тадбирда сўзга чиққан шаҳар ҳокими Гавҳар Алимова мамлакатимизда хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш йўлидаги сайёҳаракатлар, ижтимоий кўмакка муҳтож, ишсиз ва қийин вазиятда тушиб

қолган аёллар учун яратилаётган имкониятлар ҳақида гапирди ва

Каттақўрғонда амалга оширилаётган ижобий ишларга тўхталди.

Шундан сўнг Раъно Ярашева сўзга чиқиб, ҳаёт ва ижод йўли ҳақидаги хотиралари билан ўртоқлашди.

Самимий руҳда ўтган учрашув иштирокчиларда катта таассурот қолдирди.

Шу кун театр директори Ботир Тугаловнинг ташаббуси билан И.Буковчаннинг асари асосида театр бош режиссёри Ҳабибулло Абдуллаев томонидан сахналаштирилган “Луиджини юраги” номли спектакль ҳам тадбир иштирокчилари эътиборига ҳавола этилди.

Ҳилола ЭРҒАШЕВА,
партия фаоли

Васийлик ва ҳомийлик НИМА УЧУН КЕРАК?

Мамлакатимизда васийлик ва ҳомийликка муҳтож шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишининг самарали, кўп босқичли тизими яратилган. Уларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш бўйича таъсирчан чора-тадбирлар босқичма-босқич қўрилаяпти.

Бу борада давлатимиз раҳбари томонидан жорий йилнинг 2 январь кун ишланган «Васийлик ва ҳомийлик тўғрисида»ги

Ўзбекистон Республикаси қонуни-ни алоҳида қайд этиб ўтиш жоиз. Қонунга кўра, васийлик — ўн тўрт ёшга тўлмаган, яъни вояга етмаганларга, суд томонидан муомалага лаёқатсиз, деб топишган шахсларга таъминот, таълим-тарбия бериш, шунингдек, шахсий ҳамада мулкий ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий шаклини ифодалайди. Ҳомийлик эса ўн тўрт ёшдан ўн саккиз ёшгача бўлган вояга етмаганларга, суд

томонидан муомала лаёқати чекланган, деб топишган вояга етган шахсларга, шунингдек, вояга етмаган, муомалага лаёқатли бўлсада, соғлиғи туфайли ўз ҳуқуқ ва мажбуриятларини амалга оширолмайдиган шахсларга (уларнинг илтимосига кўра) таъминот, таълим-тарбия бериш, шахсий ҳамада мулкий ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий шаклини билдиради.

Айниқса, қонунда ваколатли

органлар фаолиятини мувофиқлаштириш, уларнинг ҳуқуқ, мажбурият ва жавобгарликларини, васийлик ва ҳомийликнинг самарали механизмларини белгилаш, уни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш, васийлик ва ҳомийликка олинган шахсга тегишли мол-мулкни сақлаш ва бошқариш билан боғлиқ қоидаларни такомиллаштириш, васий ва ҳомийларнинг жавобгарликларини белгилаш каби муносабатларни тартибга солиш назарда тутилган аҳамиятлидир. Қонунда васийлик ва ҳомийлик механизмлари ҳалқаро меъёр ва замон талабларига мувофиқлаштирилган.

Чунончи, қонуннинг 19-моддасига кўра, васийлик ва ҳомийлик туман, шаҳар ҳокимининг қарори билан белгиланади. Васийлик ёки ҳомийлик белгиланишига муҳтож

бўлган шахснинг яшаш жойи бўйича, агар шахс муайян яшаш жойига эга бўлмаса, васийнинг ёки ҳомийнинг яшаш жойи бўйича белгиланади. Ота-она яшаш жойида вақтинча бўлмаганда, агар бола улар томонидан олти ойдан ортиқ муддатга қариндошларининг ёки бошқа яқин кишиларнинг васийлигида ёки ҳомийлигида ва назорати остида қолдирилган бўлса, мазкур шахсларнинг болага нисбатан васийлиги ёки ҳомийлиги белгиланади. Қонунда белгиланишича, вояга етган фуқаролар фақат ўз розилигига кўра васий ёки ҳомий этиб тайинланиши мумкин. Туман, шаҳар ҳокими васий ёки ҳомий бўлиш истагини билдирган шахснинг ёзма аризасига мувофиқ васий ёки ҳомийни тайинлайди.

Шунингдек, ота-оналик

ҳуқуқидан маҳрум этилган ёки ота-оналик ҳуқуқлари чекланган; суд томонидан муомалага лаёқатсиз ёки муомала лаёқати чекланган деб топишган; собиқ фарзандликка олувчилар, агар фарзандликка олиш уларнинг ўз зиммасига юклатилган мажбуриятларини бажаришдан бўйин товланганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги, ота-оналик ҳуқуқларини суистеъмол қилганлиги, фарзандликка олинганлар билан шадфатсиз муносабатда бўлганлиги, сурункали алкогольизм ёки гиёҳвандликка мубтало бўлганлиги оқибатида беқор қилинган; ўз зиммасига юклатилган мажбуриятларини бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги ёхуд ўз ҳуқуқларини суистеъмол қилганлиги учун васий ёки ҳомий мажбуриятларини бажаришдан

четлаштирилган; қасддан содир этган жинояти учун илгари ҳўқм қилинганлар мазкур қонунга мувофиқ васий ёки ҳомий этиб тайинланиши тақиқланади. Мухтасар айтганда, васийлик ва ҳомийликка муҳтож шахслар, аввало, ёрдам ҳамда қўллаб-қувватлашга муҳтож кишилардир. Бундай шахсларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари халқаро ҳуқуқ меъёрларига мувофиқ келадиган қонун орқали ҳимоя қилиниши, васийлик ва ҳомийлик билан боғлиқ муносабатларнинг тизимлаштирилиши жамиятда ижтимоий адолат мустаҳкамланишида ўзига хос аҳамият касб этади.

Паҳлавон НОРБОВЕВ,
фуқаролар ишлари бўйича Қашқадарё вилоят суди судьяси ёрдамчиси

Бизнинг суҳбат

Мамлакатимиз ҳудудлари инсоният умргузаронлик қилган энг қадимий масканлардан бири ҳисобланади. Шунинг учун тарихимиз ҳам, халқимиз яратган маданий мерос илдишлари ҳам олис ўтмишларга бориб боғланади. Бу борада юртимиздан етишиб чиққан улуг алломалар ва мутафаккирларнинг, ижод аҳлининг, маданият намояндаларининг сон-саногии йўқ. Республикамизда бугунги кунда янги Ренессанс — Уйғониш даврининг пойдеворини яратишга киришган эканмиз, энг аввало, аждоқларимиз яратиб кетган илмий меросдан, тарихий кашфиётлар, янгиликларнинг асл моҳиятидан хабардор бўлмоғимиз ва уларнинг асосини чуқур ўрганмоғимиз керак. Хўш, бу илмий мерос нималардан иборат ва у бугунги кунда қандай ўрганилмоқда ва тадқиқ этилмоқда? Тарих ҳақиқатлари эндиликда авлодлар кўз ўнгидида қандай намоён бўлмоқда? Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Миллий археология маркази Самарқанд Археология институти етакчи илмий ходими, тарих фанлари номзоди Амриддин БЕРДИМУРОДОВ билан мухбиримиз мулоқотида ана шулар ҳақида сўз борди.

— Аждоқларимиз бундан уч минг йиллар илгари илм-фаннинг илк пойдеворини қўйганлар ва ривожлантирганлар. Шу сабабли ҳам қадим-қадимлардан фарбиклар Шарқ халқлари яратган тафаккур, гоёлар, кашфиётлар ва донишмандлики синчиклаб ўрганганлар. Ўрта асрларда Фарбда “Нур Шарқдан таралади”, деган иборанинг пайдо бўлиши ҳам бежиз эмас.

Археологик ва тарихий тадқиқотларнинг кўрсатишича, илм-фан дастлаб ибодатхоналар ва ҳукмдорларнинг саройларида юзгага келган. Ибодатхоналарнинг хизматчилари ва кохинлар диний маросимларни мукаммал ва ўз вақтида ўтказиш учун астрономия, фалсафа, мусиқа-ни яхши билганлар. Оташпарастларнинг муқаддас китоби “Авесто” бундан 2700 йиллар илгари Ватанимизда, аждоқларимиз томонидан яратилганлиги ҳам юқоридаги фикрни тасдиқлайди. “Авесто” нафақат диний-фалсафий асар, балки унда астрономия, тиббиёт, экология ва бошқа фанларга оид муҳим маълумотлар ҳам жамланган.

“Авесто”даги гоёлар, фикрлар бугунги кун учун ҳам долзарб бўлиб қолмоқда. Юртимизда VII-VIII асрларда содир бўлган араб истилоси илм-фан ривожини анча орқага суриб юборди. Араблар ўз диний гоёларига тўғри келмайдиган ибодатхоналарни вайрон қилдилар. Уларда сақланаётган ноёб илмий ва диний қўлёзмаларни йўқ қилдилар. Абу Райхон Берунийнинг ёзишича, араблар Хоразмни истило қилганларида унинг ёзувини биладиган олимларни қатл қилганлар. Худди шундай ҳолат Сўғдиёнада ҳам юз берган. Араблар сўғд ёзувини биладиган ва бу ёзувда илм қиладиганларни қиличдан ўтказганлар.

Аммо қадимги Туронда илмий, руҳий ва маънавий қувват шу даражада кучли эдики, буни араблар босқини ҳам йўқ қила олмади. Хоразм ва Сўғд ёзувларидан жудо бўлган аждоқларимиз, араблар босқинидан сўнг араб ёзувлари ва тилини ўзлаштириб, бу тилда илм қилишга ўтдилар. Нафақат илм қилдилар, балки бу борада араблардан ҳам ўтиб кетдилар. Халқ орасида “Ислом дини Арабистонда тўғилиб Туркистонда воғга етган”, деган ибора бежиз айтилмади. Чунки IX-XV асрларда яшаган улуг аждоқларимиз ислом динининг диний таълимот сифатида шаклланишига улкан ҳисса қўшганлар. Қўрьони қаримга шаҳрлар ёзганлар, ҳадисшуносликда барчага ибрат бўлганлар, ислом динига қилинган гоёвий тажовузларга зарба берганлар. Бундан ташқари, аждоқларимиз араб тили қоидалари ва грамматикасига оид илмий асарлар яратиб, бу борада арабларнинг ўзларини ҳам ҳайратга солганлар.

XII асрнинг бошларида юз берган фожа, яъни мўғуллар босқини Мовароуннахрдаги илм-фан ривожига катта зарба берди ва фан тараққиётини бир ярим аср орқага суриб юборди. Мўғуллар масжид ва мадрасаларга ўт қўйдилар, олиму уламоларни қатл қилдилар ёки қул қилиб олиб кетганлар. Муқаддас ва илмий китоблар йўқ қилинди. Манбалардан айтилишича, мўғул ҳукмдори Хулағудон Бағдод шахрини босиб олганидан кейин бу шаҳардаги барча китобларни Дажла дарёсига оқизган экан. Китоб сиёҳи сувга чиқиб дарёдаги сувнинг ранги ўзгарган ва худди қон аралашганга ўхшаб қолган. Натيجида, одамлар анча вақт мобайнида дарё сувини ича олмаганлар. Худди шундай ишлар Самарқанд, Бухоро ва Ўргун шаҳарларида ҳам юз берган. Бу шаҳарлардаги мадрасалар қошидаги кутубхоналар бутунлай йўқ қилинган.

1370 йили Соҳибқирон Амир Темур Мовароуннахр ҳукмдори бўлган, бу ўлкада илм-фан яна тараққий этган. Ер юзининг тўрт томонидан илм ахтарган одамлар Самарқандга кела бошлаганлар. Амир Темурдан кейин унинг ишларини набираси Мирзо Улугбек давом эттирди. Мирзо Улугбек Самарқандда расадхона ва мадрасалар барпо қилди ҳамда Самарқанд академиясини яратди. Мирзо Улугбек даврида Самарқанд дунёнинг илм-фан марказига айланди. Бу муаззам шаҳарда юзлаб олиму уламолар илм-фаннинг турли соҳаларида ижод қилдилар.

Орадан асрлар ўтди, юртимиз бошига яна қулатат бўлди. XIX асрнинг иккинчи ярмида Россия империяси Туркистонга бостириб кирди. Бу босқин натижа-сида илм-фанга яна зиён етди. Ноёб ва нодир қўлёзмалар хориққа олиб кетилди. Энг дахшатлиси шуки, XX асрнинг бошида собиқ иттифокда юз берган маданий инқилоб тугайли араб илмисосида ёзилган илмий, бадиий ва диний китоблар йўқ қилинди. Араб илмисосида ёзилган китобларни уйда сақлашга қўрққан одамлар китобларни сувга оқизишга, горларга ва қўхна қабристонларга қўмишга мажбур бўлдилар.

Шу тариқа аждоқларимиздан бизга мерос бўлиб қолган ноёб китоблар йўқ бўлиб кетди. Шу ўринда биргина мисол келтириш мумкин. Тарихий манбаларда айтилишича, Абу Райхон Беруний 160 дан ортқ асар ёзган. Улардан бизгача фақат 24 таси етиб келган. Бу мисолни Абу Али ибн Сино, Абу Наср Фоборий, Аҳмад ал-Фарғоний, Имом ал-Хоразмий каби улуг алломаларимизнинг меросларига нисбатан ҳам айтишимиз мумкин.

Амриддин БЕРДИМУРОДОВ:

НУР

ШАРҚДАН ТАРАЛАДИ

Улуг аждоқларимиздан қолган ноёб мероснинг катта қисми хорижий мамлакатларга олиб кетилган. Бугунги кунда бу ноёб мерос дунёнинг йирик кутубхоналари, музейлари ва коллекционерларнинг бебаҳо мулкига айланган.

Аждоқларимиз математика, геометрия, астрономия, астрология, геодезия, геология, минералогия, география, арифметика, табобат, фармакогнозия, тарих, филология каби фанлар соҳаларида баракали ижод қилиб, нафақат Марказий Осиё, балки дунё илмининг ривожига бекиёс ҳисса қўшдилар.

Муҳаммад Мусо ал-Хоразмий асарлари билан жаҳон илм-фанида ўчмас из қолдирган буюк сиймолардан биридир. Унинг таржimai ҳоли тўғрисидаги маълумотлар бизнинг замонамизгача деярли етиб келмаган, лекин олимнинг асарлари унинг буюк тафаккур соҳиб бўлганлигини яққол намоён этади.

Олим умрининг катта қисми араб халифалигининг пойтахти Бағдодда ўтди. Халифа Хорун ар-Рашиднинг ўғли, 813-833 йилларда ҳукмронлик қилган халифа ал-Маъмун даврида бу шаҳарда ташкил этилган машҳур “Байт ул-ҳикма”, яъни “Донишмандлар уйи” том маънода ўз даврининг илмий академияси эди. Маъмун халифалик тахтига ўтиргунча қадар, яъни 813 йилгача Марв ноиб ва-зифасида хизмат қилган ва у Маврда Муҳаммад Мусо Хоразмий билан учрашган. Марвга ноиб бўлиб тайинланганидаёқ, Мовароуннахр, Хуросон, Хоразмдан олимларни ва истеъдодли ёшларни ўз атрофида тўплай бошлаган. Чунки Марв аввалдан, Сосониёлар давриданок йирик илмий марказ ҳисобланган. Маъмунга олимларни бирлаштирган марказ тузиш ҳақидаги фикрни айган Хоразмий берган бўлиши ҳам эҳтимолдан холи эмас.

Бу академия ва унда бирлашган олимлар нафақат Шарқ, балки жаҳон илм-фанининг ривожига катта ҳисса қўшганлиги барча замонларда тин олинган. Мана шу юксак илм марказининг раиси ватандошимиз Муҳаммад Мусо ал-Хоразмий эди. “Байт ул-ҳикма”да ижод қилган олимлар ўзларига мансуб фаолиятларидан ташқари қадимги юнон тилида ёзилган Аристотель, Птолемей, Евклид, Демокрит, Сукрот, Пифагор, Гален каби олимларнинг математика, фалсафа, тиббиёт, география, астрономияга оид бир неча юзлаб энг сара асарларини юнон тилидан араб ва сўрений тилларига таржима қилганлар. Мана шу таржималар ва ўзларининг асарлари қадимги Шарқ фанининг шаклланиши ва юксак тараққиётига муҳим ўрин тутган.

Академиядаги фаолияти даврида Муҳаммад Мусо ал-Хоразмий “Еринг сурати китоби”, “Китоб ал-жабр ва ал-муқабала” ва бошқа ўнлаб буюк асарлар яратди. Лекин олим асарларининг аксари яратиб бизгача етиб келмаган. Муҳаммад Мусо ал-Хоразмийнинг инсоният тарихидаги ва олимпиадаги энг буюк хизмати, унинг “Китоб ал-жабр ва ал-муқабала” асари ҳозирги замон алгебра фанига асос солди ва математика фанининг кейинги асрлардаги ривожини, шу тариқа кейинги асрларда пайдо бўлган техника фанларининг ривожини таъминлаб берди.

Ўрта асрларда яшаган Марказий Осиёлик олимлар орасида буюк астроном, математик ва географ Аҳмад Фарғоний алоҳида ўрин эгаллайди. Олимнинг тўлиқ исми Абул Аббос Аҳмад ибн Муҳаммад ибн Касир ал-Фарғонийдир.

Олимлар ўртасида Маъмун Бағдодга келиши биланок Аҳмад ал-Фарғонийни Дамашқдаги расадхонага юборган, деган тахминлар бор. Абу Райхон Берунийнинг бир хабари шундай тахминга асос бўлади. Унинг айтишига кўра, Маъмуннинг Бағдод расадхонасида Яхё ибн Абу Мансур, Муҳаммад Мусо ал-Хоразмий ва бошқа олимлар, Дамашқ расадхонасида эса Халид ибн Абдумалик ва Аҳмад ал-Фарғоний билан бирга иккинчи гуруҳ, олимлар ишлаганлар. У, шунингдек, бу алломанинг Сурия шимолида, Сижор саҳросида 832-833 йиллар Тадмур ва ар-Ракка оралиғида ер меридиани бир даражасининг узунлигини ўлчашда иштирок этганини ҳам айтган.

861 йилда Аҳмад ал-Фарғоний Қоҳира яқинидаги Равзо оролида нилометричи, яъни Нил дарёси суви сатҳини белгилувчи усулани ясаган. Бу асбоб Мисрда деҳқончиликнинг ривожланишида муҳим роль ўйнаган. Ҳукмдорлар Нил дарёсининг суви кўпайган ёки камайганлигига қараб деҳқончилик ишларини тўғри йўлга қўйганлар.

Фарғонийнинг асосий астрономик асари “Самовий ҳаракатлар ва умумий илми нужум китоби” (“Китоб ал-ҳаракат ас-самовия ва жавамиъ илм ан-нужум”) XII асрдаёқ Европада лотин тилига икки марта ва XIII асрда бошқа Европа тиллари ҳам таржима қилингандан сўнг, унинг лотинлаштирилган номи “Аль-франганус” шаклида фарбда бир неча аср давомида жуда машҳур бўлиб кетган.

“Самовий ҳаракатлар ва умумий илми нужум китоби” бир неча асрлар давомида Европа университетларида астрономиядан асосий дарслик сифатида ўқитилиб келинди. Унинг бу асарининг лотинча таржимаси биринчи марта 1493 йилда chop этилган. У энг қадимги нашр қилинган китоблардан бири ҳисобланади. Европа Уйғониш даврининг буюк намоёндаларидан бири бўлган машҳур олим Региомонтан XV асрда Австрия ва Италия университетларида астрономиядан маърузаларни Аҳмад ал-Фарғоний китобларидан ўқиган. Аллома номини Данте (XV аср) ва Шиллер (XVIII аср) ҳам асарларида тилга олишган.

Европанинг йирик шарқшунос олимларидан Даламбр, Брокельман, Зутер, Крачковский, Юшкевич ва Розенфельдлар ҳам алломанинг илмий меросини ўрганганлар ва фаолиятига юксак баҳо берганлар.

Ҳозирги кунда фанга Аҳмад ал-Фарғонийнинг саккизта асари маълум. «Устулроб яшаш ҳақида китоб» қўлёзмалари Берлин, Лондон, Машхад, Париж ва Теҳрон кутубхоналарида, «Устулроб билан амал қилиш ҳақида китоб»нинг биргина қўлёзмаси Рампурда (Ҳиндистон), “Ал-Фарғоний жадваллари қўлёзмаси Патнада (Ҳиндистон), “Ойнинг Ер остида ва устида бўлиш вақтларини аниқлаш ҳақида рисола”си қўлёзмалари Гота ва Қоҳира, “Қуёш саотиани яшаш ҳақида китоб” қўлёзмалари Халаб ва Қоҳирада сақланади.

Яна бир юртдошимиз Абу Райхон Беруний ўрта асрлар буюк қомусий олимларининг пешқадами эди. Унинг буюклиги ўша даврнинг деярли барча фанларига қўшган бетакор илмий меросида яққол намоён бўлади. Берунийнинг олимлик салоҳиятига машҳур шарқшунос олим И.Крачковский “Унинг қизикан илм соҳаларидан кўра, қизикмаган соҳаларини санаб ўтиш осондир”, деб баҳо берган эди. Яна бир таниқли шарқшунос олим А.Беленицкий Берунийнинг “Минералогия” асарини араб тилидан рус тилига таржима қилган. Таржима жараёнида, бу асар таъсирида А.Белениц-

кий турли минераллар тўғрисида 14 та илмий мақола ёзган. Олимнинг таъкидлашча, бу асар бундан минг йил аввал битилган бўлсада, шунчалар мукаммал ёзилганки, минераллар ва уларнинг ҳозирги энг замонавий лабораториялардаги аниқланиши мумкин бўлган ҳоссалари шу даражада тўғри берилганки, бундан ақл лол қолади. Ҳолбуки, минералогия Абу Райхон Беруний шуғулланган ўнлаб фан соҳаларининг бири эди, холос.

Абу Райхон Берунийнинг илмий ҳаётининг бир қисми Газнада кечади. У 1017-1048 йиллар давомида Газнада кечирган ҳаёти даврида юздан ортқ буюк асарлар яратди. Бу даврда унинг қисқача “Геодезия” деб юритиладиган “Турар жойлар орасидаги масофани текшириш учун жойларнинг охири чегараларини аниқлаш” номли астрономия ва географияга бағишланган асари, “Мунажжимлик санъатидан бошлангич тушунчалар” асари ва нихоят, “Ҳиндистон” номи билан танилган “Ҳиндларнинг ақли сизга сизгадан ва сизгадан таълимотларини аниқлаш” деб номланган буюк асари яратилади. Бу асарнинг вужудга келишига Махмуд Газнавийнинг Ҳиндистонга қилган бир неча юришлари сабаб бўлди. Буюк олим улар сафидида бу сирли ўлкага, унинг тарихи, географияси, этнографияси, иқлими ва бошқа ҳусусиятларини ўрганиш учун қадам қўяди. Сароининг энг нуфузли астрологларидан саналган Беруний Махмуд Газнавий билан Ҳиндистонда бир муддат истикомат қилади ва у ерда санскрит тилини мукаммал эгаллашга муваффақ бўлади.

Унинг “Ҳиндистон” номли асари Ҳиндистон тўғрисида барча замонларда ёзилган энг мукаммал асар сифатида ҳозир ҳам ўз қимматини йўқотмаган.

1030 йилда султон Махмуд Газнавий вафот этгач, тахтга унинг ўғли Масъуднинг ўтириши Беруний ҳаётида ижобий ўзгариш ясади. Олим ўзининг астрономияга оид энг йирик асарини мазкур ҳукмдорга бағишлаб “Масъуд қонуни” деб атади. Ўрта асрнинг машҳур олимларидан Ёқут ал-Ҳамавийнинг фикрича, алломанинг “Масъуд қонуни”, китоби математика ва астрономия бўйича унгача ёзилган барча китобларнинг изини ўчириб юборган.

Султон Масъуднинг ўғли Мавдуднинг ҳукмронлик йилларида (1041-1049) аллома “Минералогия” ва “Фармакогнозия” деб аталган икки асарини ёзади. Уларнинг ҳар бири мазкур соҳалардаги бетакор асарлардан бўлиб, жаҳон маданиятининг ноёб дурдоналаридан ҳисобланади.

Олим ёзиб қолдирган 160 дан ортқ асарлари билан астрономия, астрология, математика, геодезия, геология, минералогия, география, арифметика, табобат, фармакогнозия, тарих, филология каби ундан ортқ фанларни янги чўққиларга олиб чиқди. Берунийнинг турли фанлардаги ижоди ва муваффақияти унинг том маънода чексиз билим соҳиб бўлганлигини кўрсатди ва унинг номини мангуликка муҳрлади.

**“Adolat” мухбири
Ориф ХОЛИҚУЛОВ ёзиб олди.**

Қадр

ОТА-ОНАМНИ ЎҚИТГАН УСТОЗ менга ҳам дарс берганидан фахрланаман

Ўқувчилик кезларим, тахминан 6-синфда ўқийётган пайтимиз эди. Бир куни синфимизга мактабимизнинг илмий бўлим mudiri вазифасида ишловчи, ёши олтимышларда бўлган Мирзавали Омонов домла қўлида биттагина бўр билан кириб келди. Ушанда домла биз учун янги фан — “Рус адабиёти” фанидан дарс ўта бошлади.

Буни қарангки, орадан 30 йил ўтса ҳам ана шу дарс ҳамон ёдимда.

Мени ҳайратлантирган нарсаси шу эдики, устозимиз на журнал, на конспект олиб кирмасдан ҳеч қачон эсимиздан чиқмайдиган, ҳар қандай ўйин-қароқ ўқувчининг ҳам диққатини жалб қила оладиган даражада қизиқарли дарс ўтди ўша куни. Яъни, Михаил Юрьевич Лермонтов ҳаёти ва ижоди ҳақида биз ҳали эшитмаган, бири иккинчисини такрорламас, дарсликда қайд этилмаган қизиқарли маълумотларни берди. Айниқса, ёзувчининг устози унга ўз портретини совға қилаётиб, орқасига “Енглиш устоздан енгган шогирд-га” деб ёзганини айтгани кечагидек қулғим остида жаранглайди. Шунда мен Лермонтовнинг нақадар буюк ва истеъдодли ёзувчи бўлганини англаганман. Қолаверса, бу ҳолат рус адабиётига бўлган қизиқишимни ҳам ўн чандон оширган.

Дарсдан сўнг уйга бориб, аям билан дадамга мароқли дарс ҳақида айтганимни биланман, иккаласи ҳам Мирзавали домланинг ўқувчиси бўлгани, у кишининг дарслари ўзлари учун ҳам унутилмас бўлиб қолганини оғзидан бериб олиб сўзлай кетишди.

Домла бизга “Рус тили ва адабиёти”дан дарс берган (дадам 1972 йилда мактабни таоммлаган). Устознинг маҳоратлари тугайли бу дарс биз учун байрамдек ўтарди гўё. Шунинг учун Мирзавали Омоновнинг дарсга киришини соғиниб кутардик. Мен эса бундан руҳланиб, жуда яхши ўқиганман, мактабни битиргунча рус тилими бошладим. Чунки авиация полкида ҳарбий хизматни ўтаётганимда бизни рус тили бўйича ўқитишган, — дея эсга олади устоз. — Қолаверса, ўша даврда Толстой, Лермонтов, Гоголь ва Чеховнинг асарлари, юмористик хикоялари ҳамда “Комсомольская правда” ва “Литературная газета”ларни севиб ўқирдим. Уларнинг барчасидан “Ўқинг, ибрат олинг!” деган хулосани чиқарганман. Сўнг мактабда ишлаш асносида Андижон педагогика институтида сиртдан ўқидим. Қисқа муддат қўшни 27-умумтаълим мактабига директор бўлиб, яна жонажон мактабимга қайтдим. Шу тариқа 38 йил ишлаб, нафақага чиқдим.

Албатта, Мирзавали Омоновнинг ана шу салмоқли ва сермазмун меҳнат фаолияти тугайли қишлоғимиздаги неча-неча оилаларга зиё қилиб борган. Устознинг шогирдлари орасида эса зиёлиларнинг саногии йўқ. Улар орасида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, марҳум қизикчи Рустамжон Ҳамроқулов, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган пахтакор Дилором Раҳматова, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби, расом Ортиқали Қозоқов сингари элимиз таниган инсонлар бор.

Домла билан кейинги суҳбатимиз ёшлар тарбияси, уларни китобхонликка қизиқтириш мавзуларида кечди.

— Президентимиз жуда ҳайрли, эзгу ташаббусни илгари суриб, китобхонликини кенг тарғиб қилляпти. Бу борадаги ишларни янада жонлан-тириш учун болага оиладанок китоб мутолаасини ўргатиш

зарур. Турли эртак қаҳрамонлари, ўсимлик ва ҳайвонот олами акс этган суратли китобларни қўпроқ олиб бериш керак. Майли, болалигини берсин. Мабодо ўқишга қиролмасанг, ўқинма. Қайтиб келсанг, мен сени рус тили ўқитувчиси сифатида ишга оламан” деган.

Дадамдан кейин аям сўз олди:

— Домламиз ҳар бир ўқувчининг феъл-атвори, ташқи кўриниши ёки юриш-туришига қараб, унга ёқадиган даражада муомала қиларди. Натижада бутун синф яхши кўранди устозни. Айрим шўх йигитлар дарсга сал эътиборсизроқ бўлса, “Дарсим ёқмаса, марҳамат қилиб чиқиб кет. Эшикни орқасидан ёпиб қўй!” дерди журттага. Чунки ҳеч ким дарсидан чиқиб кетмаслигини жуда яхши биларди.

Дарҳақиқат, қишлоғимизда ота-онамдан 5-6 ёш катталардан то ўзимнинг тенгқурларимгача бўлган авлоднинг қай бири билан суҳбатлашманг, ҳамма ози ёришиб, мамнунийят билан эслайди Мирзавали Омоновни. Айни пайтда домламиз табарруқ 90 ёшда (умри узок бўлсин). Яъни она қишлоғимиз Сангинг энг кекса ўқитувчисида.

Байрам арафасида дадам иккимиз устознинг суҳбатларини олгани бордик. Ҳамон тек-тик ва бардам. Салом-алиқдан сўнг эътибор берсам, “Темурнома” китобини қайта ўқийётган экан.

— Бундан 67 йил аввал Наманганда бир йиллик ўқитувчилар тайёрлаш билим юртида “Ўзбек тили ва адабиёти” йўналишида ўқиганман. Ҳарбий хизматдан қайтгач, 1957 йилдан ўқитувчилик фаолият-

тимни бошладим. Чунки авиация полкида ҳарбий хизматни ўтаётганимда бизни рус тили бўйича ўқитишган, — дея эсга олади устоз. — Қолаверса, ўша даврда Толстой, Лермонтов, Гоголь ва Чеховнинг асарлари, юмористик хикоялари ҳамда “Комсомольская правда” ва “Литературная газета”ларни севиб ўқирдим. Уларнинг барчасидан “Ўқинг, ибрат олинг!” деган хулосани чиқарганман. Сўнг мактабда ишлаш асносида Андижон педагогика институтида сиртдан ўқидим. Қисқа муддат қўшни 27-умумтаълим мактабига директор бўлиб, яна жонажон мактабимга қайтдим. Шу тариқа 38 йил ишлаб, нафақага чиқдим.

Албатта, Мирзавали Омоновнинг ана шу салмоқли ва сермазмун меҳнат фаолияти тугайли қишлоғимиздаги неча-неча оилаларга зиё қилиб борган. Устознинг шогирдлари орасида эса зиёлиларнинг саногии йўқ. Улар орасида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, марҳум қизикчи Рустамжон Ҳамроқулов, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган пахтакор Дилором Раҳматова, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби, расом Ортиқали Қозоқов сингари элимиз таниган инсонлар бор.

Домла билан кейинги суҳбатимиз ёшлар тарбияси, уларни китобхонликка қизиқтириш мавзуларида кечди.

— Президентимиз жуда ҳайрли, эзгу ташаббусни илгари суриб, китобхонликини кенг тарғиб қилляпти. Бу борадаги ишларни янада жонлан-тириш учун болага оиладанок китоб мутолаасини ўргатиш

зарур. Турли эртак қаҳрамонлари, ўсимлик ва ҳайвонот олами акс этган суратли китобларни қўпроқ олиб бериш керак. Майли, болалигини берсин. Мабодо ўқишга қиролмасанг, ўқинма. Қайтиб келсанг, мен сени рус тили ўқитувчиси сифатида ишга оламан” деган.

Дадамдан кейин аям сўз олди:

— Домламиз ҳар бир ўқувчининг феъл-атвори, ташқи кўриниши ёки юриш-туришига қараб, унга ёқадиган даражада муомала қиларди. Натижада бутун синф яхши кўранди устозни. Айрим шўх йигитлар дарсга сал эътиборсизроқ бўлса, “Дарсим ёқмаса, марҳамат қилиб чиқиб кет. Эшикни орқасидан ёпиб қўй!” дерди журттага. Чунки ҳеч ким дарсидан чиқиб кетмаслигини жуда яхши биларди.

Дарҳақиқат, қишлоғимизда ота-онамдан 5-6 ёш катталардан то ўзимнинг тенгқурларимгача бўлган авлоднинг қай бири билан суҳбатлашманг, ҳамма ози ёришиб, мамнунийят билан эслайди Мирзавали Омоновни. Айни пайтда домламиз табарруқ 90 ёшда (умри узок бўлсин). Яъни она қишлоғимиз Сангинг энг кекса ўқитувчисида.

Байрам арафасида дадам иккимиз устознинг суҳбатларини олгани бордик. Ҳамон тек-тик ва бардам. Салом-алиқдан сўнг эътибор берсам, “Темурнома” китобини қайта ўқийётган экан.

— Бундан 67 йил аввал Наманганда бир йиллик ўқитувчилар тайёрлаш билим юртида “Ўзбек тили ва адабиёти” йўналишида ўқиганман. Ҳарбий хизматдан қайтгач, 1957 йилдан ўқитувчилик фаолият-

**Хуришд СУЛТОНОВ,
журналист**

1-БЕТ

Барчамиз, аввало, буюк Ғалабага бекиёс ҳисса қўшган, мана шу ёруғ кунларга етиб келолмаган азиз инсонларни доимо ёд этамиз, уларнинг хотираси, пок руҳлар олинди таъзим қиламиз. Шафқатсиз урушда, машаққатли меҳнат фронтнда мардлик ва жасорат кўрсатган барча фахрийларимизга юксак ҳурмат ва эҳтиром, чуқур миннатдорлик билдираимиз.

Хеч шубҳасиз, орадан қанча йиллар, замонлар ўтмасин, буюк Ғалабанинг қадр-қиммати ва аҳамияти тобора ортиб бораверади.

Бугунги ёруғ, мусавфо осмонимиз софлигини, ҳозирги тинч, осуда ҳаётимизни таъминлаш учун букилмас ирода ва жасорат намунасини кўрсатган, Ватан учун жонларини фидо қилган мард ва жасур ота-бобларимизнинг матонатларини ҳеч қачон унутмаймиз.

Айни вақтда жанг майдонларида мардлик ва жасорат кўрсатган, фронт ортида фидокорона меҳнат қилиб, бугун орамызда соғ-саломаат бўлиб юрган муҳтарам фахрийларимизга таъзим қиламиз.

Иккинчи жаҳон уруши, бутун ин-

ларда қайта ташкил этилди. Жумладан, кўп миллатли аҳолиимизнинг фидокорона меҳнати билан ўша вақтдаги **300 га яқин** ишлаб чиқариш корхоналарида ҳарбий маҳсулотлар ишлаб чиқарилди. Шу даврда фронт ҳудудларидан юртимизга **151 та** завод кўчириб келтирилиб, қисқа фурсатда ишга туширилди.

Хусусан, 1942-1945 йилларда Тошкент авиация заводида **2 100 дона ЛИ-2 самолёти** йиғилиб, фронтга юборилган. 5 дона **броне-поезд**, 17 минг 342 дона **авиама-тор**, 2 миллион 318 минг дона **авиабомба**, ҳарбий эҳтиёж учун 100 минг километрдан ортиқ **турли симлар, миналари аниқлаб** берувчи 4 минг 500 дона қурилмалар, 560 минг дона **снаряд**, 1 миллион дона **граната**, 60 мингга яқин **ҳар-бий кимёвий аппаратура**, 300 минг дона **парашют**, 220 та кўча **ошхона**, 2 миллион 861 минг дона **армия этиклари** ҳамда 59 мингдан ортиқ **от-лар етказиб берилган**.

Ўта оғир ва машаққатли йилларда халқимизнинг инсонпарварлик ва бағрикенглик фазилатлари яққол намоён бўлди.

Бу борада ҳам янги аниқланган

топиши ҳар биримиз учун, айниқса, бугун ҳаёт бўлган уруш ва меҳнат fronti қатнашчиларига чуқур маънавий куч беради.

Биргина мисол, 2020 йилда Олий Мажлис Сенати томонидан бухоролик меҳнат fronti қатнашчисининг ҳужжатлари тиклаб берилди.

Солиҳ Абдушукуров уруш дарида Бухоро шаҳридаги пойабзал фабрикасида меҳнат қилган. Аммо, мазкур фабрикада ишлаганлиги тўғрисидаги маълумотнома йўқолиб кетган. Ҳалол меҳнати билан Иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалабага, қолаверса, юрт равнақига ҳисса қўшган отахон ўзининг 1941-1945 йилларда фронт ортида, мамлакат ичкарасида меҳнат қилган фуқароларнинг тарихий рўйхатига киритилишини орзу қилган.

Солиҳ Абдушукуровнинг туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаси ва ундаги ёзувларни тиклаб бериш тўғрисидаги аризаси Олий Мажлис Сенатининг Мудофаа ва хавфсизлик масалалари кўмитаси томонидан ўрганилиб, Ички ишлар вазирлиги Эксперт-криминалистика бош марказининг хулосаси олинди. Ҳақиқатан ҳам, Солиҳ Фуломович

Бутун дунё халқларининг эзгу орзуси, хоҳиш-иродаси битта. У ҳам бўлса, уруш ҳеч қачон, ҳеч қандай шаклда энди қайтарилмасин. Бундай истак, бундай мақсад жаҳондаги барча халқларнинг манфаатларига тўғри келади. Чунки тинчликсевар халқ дунёда уруш бўлишини хоҳламайди.

Муҳтарам Юртбошимиз сиёсати, халқимизнинг хоҳиш-иродаси билан айтганда **“...бизнинг халқимизга тинчлик ва омонлик керак”**. Кўпни кўрган элимиз яхши билади, фақат тинчлик ва осойишталик бўлган, меҳр-оқибат, ўзаро ҳурмат ҳукм сураётган давлатда, жамиятда фаровон ва бахтли ҳаёт куриш мумкин, энг эзгу орзу-мақсадларга етиш мумкин.

Ҳаёт ўзига хос қутилмаган жиҳатлари билан бизни бугунги тинч, осуда ҳаётимизга шукроналик кайфияти билан яшашга ундайверади.

Иккинчи жаҳон урушида фашизм устидан қозонилган буюк Ғалабада Ўзбекистон халқининг муносиб ҳиссаси бор. Айниқса, борган сари биздан узоқлашаётган уруш асоратлари, уларнинг гувоҳи бўлган инсонлар хотира-

Ғалаба қўшиғи

Фашизм – одамзод учун қора доғ келди,
Қуёш нурига қарши чанг билан тупроқ келди.
Ўлакса устидаги қузғун билан зог келди,
Ёлғиз менинг Ватаним бахт ўстирар бог келди.

Кундузни тун деб ўйлаб, сарҳадга келди ўғри,
Кўршаналак охири оташга келди тўғри.
Тушар доим эсимга – ўзбек мақолидир бу:
Ким аввал мушт кўтарса, албатта, қўрқоқ келди.

Гитлернинг ичда қилган қарғишини билардик,
Ер тагида илоннинг изгишини билардик,
Ғофил деб ўйламасин, ҳар ишини билардик,
Ўрмонда бўри билан шер олишар чоғ келди.

Душмanning тепасида ёзиб пўлат қулочин,
Калхат билан олишгай осмонда зўр лочин.
Тарихнинг ҳукмидир бу: бизникидир зафар чин,
Қутурган селга қарши осмон бўйи тоғ келди.

Ҳозир бўлсин фашизм ер тагида чиришга,
Мана биз кўкка учдик, тепасида қиришга,
Одамзод — гувоҳимиз, қойил қолсин бу ишга,
Душманларни ер билан яқсон қилар чоғ келди.

1941йил

Қалбларда қад ростлаган

соният қатори, бизнинг халқимизга ҳам мислсиз қулфат ва йўқотишлар олиб келди.

Президентимиз ташаббуси билан Иккинчи жаҳон уруши йилларидаги тарихимизни ўрганишда том маънода янги давр бошланди. Масалан, **2020 йилга** қадар уруш бошланган пайтда юртимиз аҳолиси **6 миллион 551 минг** кишини ташкил этган ва уларнинг **1 миллион 500 мингга** яқини урушда иштирок этган, деб ҳисобланар эди.

Янги топилган маълумотларга кўра, Ўзбекистондан **1 миллион 951 мингга** яқин киши урушга сафарбар этилгани аниқланди. **Демак, ҳар уч нафар ўзбекистонликдан биттаси** қўлига қурол олиб, фашизмга қарши жанг қилган. Демак, 451 минг нафар юртдошларимизнинг номлари ва тақдири шунча йиллар давомида эътибордан четда қилиб келган.

Шунингдек, ўша даврда “қулоқ” сифатида бошқа ўлкаларга сургун қилинган **59 минг нафардан** ортиқ ватандошларимиз ҳам ҳаракатдаги армияга сафарбар этилганлиги аниқланди. Бундан ташқари, илгари **396 минг нафар** Ўзбекистон фуқароси урушда ҳалок бўлган, деб айтиларди. Аслида бу рақам **538 минг нафардан** зиёд бўлган бўлса, **158 минг нафардан кўпроғи** бедарак йўқолган.

Олиб борилган илмий изланишлар натижасида орден ва медаллар билан мукофотланган Ўзбекистон вакилларининг сони бўйича ҳам ойдинлик киритилди. Илгари бу кўрсаткич **120 минг**, деб қайт айtilар эди. Янги маълумотларга асосан Иккинчи жаҳон урушида **200 мингдан зиёд** аскар ва офицерларимиз жанговар давлат мукофотлари билан тақдирлангани аниқланди. Жумладан, илгари **280 нафар** деб ҳисоблаб келинган ўзбекистонлик Совет Иттифоқи Қаҳрамонларининг сони **301 нафар** экани, **70 нафар** юртдошларимиз учала даражадаги “Слава” орденига сазовор бўлгани ўз тасдиқини топгани тарихий ҳақиқатнинг юзага чиқишига олиб келди.

Иккинчи жаҳон уруши йилларида Ўзбекистон уруш майдонларига жуда катта миқдорда ҳарбий техника, қурол-яроғ, дори-дармон, кийим-кечак, озик-овқат маҳсулотлари етказиб берадиган муҳим таянч марказларидан бирига айланди. Ишлаб чиқариш корхоналари ҳарбий мақсад-

маълумотларга кўра, уруш бўлаётган ҳудудлардан Ўзбекистонга **1 миллион 500 минг киши**, жумладан, **250 мингдан зиёд** бола эвакуация қилинган. Халқимиз бу одамларга бошлана бериб, ота-онасидан жудо бўлган етим болаларни “**Сен етим эмассан!**” деб ўз бағрига олгани инсонпарварлиқнинг чинакам намунаси бўлди.

Ўзбекистонга кўчириб келтирилган заводларда кексалар, аёллар, ўсимир болалар туну кун машаққатли меҳнат қилгани – ҳақиқий фидойилик, қаҳрамонлик намунаси, десак, асло хато бўлмайди. Бундай мисоллар буюк Ғалаба биз учун нақадар қимматга тушгани, халқимиз дунёни фашизм балосидан халос этишга қандай катта ҳисса қўшганини яққол кўрсатади.

Тарихнинг ана шундай бешафқат ва суронли синовларидан ёруғ юз билан, ҳар томонлама муносиб ўтган халқимизга ҳар қанча таъзим қилсак, ҳар қанча тасаннолар айтсак, арзийди, албатта.

Муҳтарам фахрийларимизнинг урушдан кейинги оғир тикланиш йилларида қандай буюк хизмат қилганини халқимиз асло унутмайди. Уларнинг мардлик ва матонатлари, меҳнат жасоратлари бугунги ва келгуси авлодлар учун ҳамиша ибрат намунаси бўлиб қолади.

Давлатимиз раҳбарининг 2021 йил 20 апрелдаги “Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида”ги фармони ҳамда “Хотира ва қадрлаш кўнига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ҳар бир уруш қатнашчисига берилаётган эътиборни ҳар кун, ҳар соатда хис қилишларининг мантикий давомидир. Аслида бу ҳаётнинг ўзи бир синов. Ҳамиша эл-юрт манфаатини ўйлаб, юрт равнақи ва халқ осойишталиги учун умрларини бахшида этган инсонлар борки, улар ҳамиша эъзозга муносибдирлар.

Шу ўринда, ҳам диний, ҳам дунёвий жиҳатдан ўз исботини топган, ҳаёт ҳақиқатига айланган, яъни бугун биз кексаларимизга қанча эътибор қаратсак, уларни ардоқласак, оқибат-натижа ҳам худди шундай бўлишини ҳар бир киши қалби ва онги билан англаши кераклиги тамирида чуқур маъно мужассам.

Ҳаётий ҳақиқатнинг яна бир тисоли – тарихий адолатнинг қарор

Абдушукуров 1932 йилнинг 22 сентябрида Бухоро шаҳрида туғилганлиги, шунингдек, пойабзал фабрикасида, фронт ортида меҳнат қилганлиги ҳам тасдиқланди.

Фронт орти меҳнат фахрийси С.Абдушукуров орадан 88 йил ўтиб бўлса ҳам ҳақиқат тикланганидан мамнун.

Ҳаммамиз яхши тушунамизки, барчамизни тарбиялаб, вояга етказган, ҳаёт йўлларида бизга таянч ва сунъч бўлган ана шундай табаррук инсонлар олдида биз доимо қарздоримиз. Шунинг учун ҳам ҳурматли нуронийларимизга эътибор ва ғам-хўрликни янада кучайтириш, уларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш мамлакатимиз сиёсатининг доимий эътибор марказидадир.

Бу борада муҳтарам Президентимиз таъкидлаганидек: **“Бу масала қаерда, қайси лавозимда ишламасин, юртимиздаги ҳар бир инсон, айниқса, раҳбарлар фаолиятида ҳамиша биринчи ўринда туриши, уларнинг нафақат вази-фаси, балки инсоний бурчига айланиши керак”**.

Шундай экан, мўътабар оталаримиз, меҳрибон оналаримиз бошимиздаги тожимиз, давлатимиз эканини ҳеч қачон унутмайлик. Бу ганимат, кўз очиб юмгунча ўтиб кетадиган ҳаётда уларни қанча қадрлаб, имкон қадар умрларини узайтиришга қанча ҳаракат қилсак, икки дунёда асло кам бўлмаймиз.

Вақт ўтади, замонлар ўтади, лекин узоқни кўзлаб, ҳаётнинг ўзи ўртага қўяётган талабларни инобатга олиб, одабийлик, инсонпарварлик фазилатларини улуғлаш, умуман, Ватан учун, элу юрт учун хизмат қилган инсонларнинг номларини сақлаш, инсон хотирасини қадрлаш йўлида қилинган бундай савобли ишлар ҳеч қачон унутилмайди.

Мамлакатимизда бу борада олиб борилаётган ишларга дунё ҳамжамиятининг ҳам ҳаваси келаётганини барчамиз чуқур идрок этмоқдамиз. Масалан, яқинда Россия Федерацияси давлат думаси Мудофаа масалалари бўйича кўмита расиси, Россия қаҳрамонлар ассоциацияси президенти Владимир Шаманов бошчилигидаги делегациянинг Ўзбекистонга ташрифи ва улар томонидан билдирилган илиқ фикр-мулоҳазалар ҳам бунинг яна бир исботидир.

си, улар қўли, меҳнати билан яратилган иншоотлар, ўзлаштирилган ерлар, гуллаб-яшнаётган шахару қишлоқлар биз учун ҳамиша азиз ва қадридир.

Энди яна бир тарихий адолатнинг тикланишига тўхталсак.

Муҳтарам Президентимизнинг 2019 йил 23 октябрдаги “Иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалабанинг 75 йиллигини нишонлаш тўғрисида”ги қарори билан Тошкент шаҳрининг Олмазор туманида **“Ғалаба боғи”** ташкил қилинди.

Асосий мақсад эса, биз ҳозирги ва келажак авлодни боболар руҳини ҳурматлаш, миллатни севиш, ушбу юртнинг ҳар бир қарич тупроғини қадрлашга ўргатиш, эзгулик ва раҳмдиллик сингари халқимизнинг кўп асрлик анъаналарини ҳурмат қилиш руҳида тарбиялашдир. Бу эса, биринчи галда аждодлар хотирасига чуқур эҳтиром билан қарашдан бошланади. Ана шундагина биз эртанги кунимизга ишонч билан қарашимиз мумкин.

“Ғалаба боғи”да уруш йилларида халқимиз кўрсатган бекиёс қаҳрамонлиқни улуғлайдиган, ўзида ана Ватан тимсолони муҳассам этган “Матонат мадҳияси” монументи ёдгорлик мажмуасида қандайдир бадийи образ эмас, балки ҳаётимизда ҳақиқатда рўй берган тарихий воқеа – мўътабар бир инсон ва унинг оиласи тўғрисидаги ҳақиқат асос қилиб олинган. “Ғалаба боғи”нинг марказида жойлашган бу обида барча Ўзбекистон оналарига қўйилган ҳайкал бўлиб, она Ватан рамзини ифода этади.

Навқирон авлод мард ва жасоратли ота-боболаримизнинг хизматларини асло унутмайди. Уларни эслаш, хотираларини ёдда тутиш орқали ҳар бир киши, айниқса, ёш авлод ҳаётни қадрлаш, Ватанини асрашдек улугвор тўғйуларни қалбига сингдириб боради.

Улуғ адибимиз Абдулла Қодирий айтганларидек, **“мозийга қайтиб, иш қўришлик ҳайрлидир”**. Хотира – Ватан ва халқ манфаати йўлида сидқидилдан меҳнат қилиб, кекра бўлса, жон фидо этган, ўзидан яхши ном қолдирган юртдошларимиз ҳақида қалбларда қад ростлаган меҳр ҳайкалидир.

“Adolat” мухбири Зарафшон ҚАЛАНДАРОВА ёзиб олди.

УРУШ, НОМИНГ ЎЧСИН ЖАҲОНДА...

Мутахассис олимларнинг ҳисоб-китобларига кўра, Ер юзида инсоният пайдо бўлганидан то шу кунгача 15 мингдан ортиқ уруш бўлиб ўтган. Бу урушларда 3,5 миллиард инсон ҳалок бўлган.

Фақат кейинги 5,5 минг йил мобайнида одамзод атиги 300 йилгина тинч-осойишта ашай олган.

Ўтган XX асрда ўзининг қўлами ва талафоти жиҳатидан мислсиз Биринчи ва Иккинчи жаҳон урушлари рўй берди.

Иккинчи жаҳон урушида ўша замон дунёсидаги мустақил 73 та давлатнинг 62 таси иштирок этган. Уруш Ер шари аҳолисининг 80 фоизини қамраб олган. Жанговар ҳаракатлар 40 та давлат, уч қитъа ва тўрт океан ҳудудига олиб борилган. 110 миллион аскар иштирок этган бу урушда, тахминий ҳисоб-китобларга кўра, 70 миллион, баъзи маълумотларга кўра 85 миллион нафаргача инсон ҳалок бўлган. Бу уруш келиб чиқишига бош сабаб – фашизмнинг «олий табақа инсон»лар жамиятини яратиш учун ўзидан бошқа миллат, ирқ ва тоифадаги инсонларни қул сифатида «олий ирқ» манфаатлари учун хизмат қилдиришга қаратилган ёвуз ва вайронкор ғояси эди.

Яқин кечмишимизнинг энг оғир, энг муҳйиш бир даври – Иккинчи жаҳон уруши келтириб чиқарган мислсиз даҳшатларни енгиб, урушда эришилган буюк Ғалабага улкан ҳисса қўшган кўп миллатли Ўзбекистон халқининг жасорати ва матонати таҳсинга сазовор.

Жумладан, Ўзбекистондан урушга сафарбар этилганлар орасидан 301 нафари «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» унвони билан мукофотланган. Хусусан, урушда иштирок этган ўзбекистонлик 49 нафар генералнинг 23 нафари ушбу унвон билан тақдирланган.

Уруш йиллари Ўзбекистондаги 300 га яқин корхонада ҳарбий маҳсулотлар ишлаб чиқарилган. Шу даврда фронт ҳудудларидан Ўзбекистонга 151 та завод кўчириб келтирилган.

Уруш ўчоғига айланган ўлкалардан юртимизга 1 миллион 500 минг киши, жумладан, 250 мингдан зиёд бола эвакуация қилинган.

1943-1945 йилларда юртимизга депортация қилинганлар сони:

- * крим татарлари — 151 минг 425;
- * чеченлар — 175 минг;
- * ингушлар — 157 минг;
- * болқор, арман ва греклар — 4 минг 500;
- * месхети турклари — 110 минг нафар.

Ўзбекистондаги госпиталларга фронтдан 485 минг нафар ярадор ва беморлар олиб келинган.

Уруш йиллари Ўзбекистонга нафақат завод ва фабрикалар, балки 34 та олий ўқув юрти ҳам кўчириб келтирилган. Жумладан, 9 та ҳарбий академия, 2 та ҳарбий олий ўқув юрти, 1 та ҳарбий факультет, 10 та ҳарбий билим юрти, 3 тадан ҳарбий-музыка тарбияланувчилари мактаби ва ҳарбий илмий-тадқиқот институт ва муассасалари, шунингдек, Кременчук ўқи-бомбардимончилар мактаби ҳамда Рязань олий авиация штурманлари мактаби шулар қаторига кирази.

Уруш йилларида ўзбек аёллари ҳам алоҳида жасорат намуналари кўрсатишган. Жумладан, Москва учун олиб борилган жанглардаги мардлиги учун машҳур снайпер Зебо Ганиева «Қизил байроқ» ордени билан мукофотланган. Мингдан зиёд жангчиларнинг ҳаётини сақлаб қолган ҳарбий врач Муқаддам Ашрапова ҳам кўплаб жанговар мукофотлар билан тақдирланган.

Урушдан олдин Ўзбекистонда 6 миллион 551 минг нафар аҳоли яшаган бўлса, шундан 1 миллион 950 минг 700 нафари урушда иштирок этган. Уларнинг 1 миллион 54 минг 298 нафари урушдан қайтган бўлса, 538 минг 366 нафари ҳалок бўлган. 158 минг 36 нафар юртдошимиз эса бедарак йўқолган. Афсуски, урушдан қайтганларнинг ҳам катта қисми, яъни 870 минг 942 нафари ярадорлардан иборат бўлиб, атиги 183 минг 356 нафари соғлом ва ишга яроқли бўлган.